

Hawala-rahansiirtojärjestelmä terrorismin rahoituksen välineenä

Hemmi Tuhkanen

8/2021

TIIVISTELMÄ

Hemmi Tuhkanen: Hawala-rahansiirtojärjestelmä terrorismin rahoituksen välineenä

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Pauli Mäkelä & Mikko Mäkinen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on tutkia Hawala-rahansiirtojärjestelmän käyttöä terrorismin rahoitukseen. Tutkimuksessa selvitettiin, miten Hawala-rahansiirtojärjestelmä toimii ja miten yleinen menetelmä Hawala on terrorismin rahoitukseen. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin Hawalaan liittyviä esitutkinnan suorittamisen menetelmiä, työkaluja sekä haasteita.

Tutkimus toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin kirjallisuuskatsauksen sekä teemahaastattelun avulla. Kirjallisuuskatsaus koostuu Hawalan, terrorismin rahoituksen sekä terrorismin rahoituksen torjunnan aikaisemmasta akateemisesta tutkimuksesta, viranomaisten asiakirjoista sekä aihepiirin lainsäädännöstä. Tietoperustaa täydennettiin suorittamalla teemahaastattelu ilmiön kahdelle asiantuntijalle, joiden avulla tutkimukseen onnistuttiin saamaan näkökulmia ilmiöstä suomalaisten esitutkintaviranomaisen näkökulmasta.

Tutkimuksessa voitiin osoittaa, että Hawala-rahansiirtojärjestelmää hyödynnetään laajasti terrorismin rahoitukseen kansainvälisesti, mutta viitteitä sen käytöstä terrorismin rahoitukseen löytyy myös Suomesta. Suomessa Hawala-välittäjät on viranomaisten toimesta arvioitu rahanpesun ja terrorismin rahoituksen viitekehyksessä korkeimpaan mahdolliseen riskiluokkaan. Tutkimuksen aikana tuli myös useita kertoja ilmi että, viranomaisten ja Hawala-välittäjien keskinäisessä yhteistyössä on tietynlaisia haasteita.

Tutkimuksessa selvitettiin myös esitutkintaviranomaisten työkaluja ja menetelmiä tutkia Hawalaan liittyviä rikoksia. Kirjallisuuskatsauksessa löytyi useita rikollisen Hawalan tunnistamista ja analysointia helpottavia malleja, ja tämän lisäksi teemahaastatteluilla kyettiin saamaan aihealueeseen liittyvää käytännön kokemusta. Tutkimuksessa kartoitettiin myös mahdollisia Hawalan ja terrorismin rahoituksen esitutkintaan liittyviä haasteita. Tutkimuksen aikana esille tuli useita terrorismi rikoksien esitutkintaan liittyviä haasteita.

Sivumäärä: 42+1

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 8/2021

Avainsanat: terrorismi, terrorismin rahoitus, terrorismin torjunta, rahanpesu, diaspora

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUSASETELMA JA -MENETELMÄT	1
2.1 Aiheen rajaus	1
2.2 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	2
2.3 Kvalitatiivinen tutkimusote	2
2.4 Teemahaastattelu kvalitatiivisessa tutkimuksessa	3
3 TERRORISMI	4
3.1 Määrittely	4
3.2 Terrorismin rahoittaminen	5
3.3 Terrorismin rahoittamisen lainsäädäntö	6
3.4 Terrorismintorjunta	6
4 VIRANOMAISET SUOMESSA	7
4.1 Johdanto	7
4.2 Keskeiset esitutkintaviranomaiset Suomessa	8
4.3 Muut keskeiset toimijat Suomessa	8
4.3.1 Suojelupoliisi	8
4.3.2 Finanssivalvonta	9
4.4 Kansainvälinen yhteistyö ja -yhteistyöorganisaatiot	9
4.4.1 Financial Action Task Force (FATF)	9
4.4.2 Egmont Financial Intelligence -ryhmä	9
4.4.3 Europol	10
5 HAWALA JA LAINSÄÄDÄNTÖ	10
5.1 Johdanto	10
5.2 Rahavälittäjien toimilupien jaottelu	10
5.2.1 Ilman toimilupaa toimivat rahavälittäjät	11
5.2.2 Toimiluvalla toimivat rahavälittäjät	11
5.3 Toisesta maasta rahavälityspalvelujen tarjoaminen sivuliikkeen kautta (Notifikaatio)	11
5.4 Rahavälittäjien ilmoitusvelvollisuus	12
6 HAWALA JA HOSSP	12
6.1 Johdanto	12
6.2 Termien määrittely	12
6.3 Historia	13
6.4 Nykypäivä	13
6.5 Diasporien suuri vaikutus	13
6.6 Hawala-rahansiirtojärjestelmän toiminta	14

6.7 Käyttö Suomessa.....	16
6.8 Käyttö terrorismin rahoituksen instrumenttina.....	19
7 TERRORISMIN RAHOITUKSEN TORJUNTA.....	20
7.1 Terrorismin rahoituksen torjunta.....	20
7.2 Tyypilliset terrorismin rahoituksen menetelmät.....	20
7.3 Ilmoitusvelvolliset toimijat.....	21
7.4 Hawala-välittäjien yhteistyö diasporan sisällä.....	22
7.5 Hawalan tunnistaminen.....	22
7.5.1 Hawalan jakaminen mustaan ja valkoiseen Hawalaan.....	23
7.5.2 Valkoisen ja mustan Hawalan tunnistaminen.....	23
7.6 Haasteet.....	24
7.7 Mahdollisuudet.....	25
8 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	26
8.1 Haastattelu rahanpesun selvittelykeskus.....	26
8.1.1 Hawala-välittäjät Suomessa.....	27
8.1.2 Diasporan suuri rooli Hawala-välitystoiminnassa.....	28
8.1.3 Arvon siirtäminen hawalaa hyödyntäen.....	29
8.1.4 Viranomaisten ja Hawala-välittäjien yhteistyö.....	29
8.1.5 Terrorismin rahoituksen esitutkinta.....	30
8.1.6 Hawalaan liittyvien esitutkintojen haasteet.....	30
9 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	31
9.1 Johdanto.....	31
9.2 Viranomaisten ja Hawala-välittäjien yhteistyö.....	31
9.3 Terrorismin rahoituksen lainsäädäntö.....	32
9.4 Hawala-välittäjät ja rahakuriirit.....	33
9.5 Viranomaisten valvontamahdollisuudet.....	33
10 POHDINTA.....	34
10.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusmenetelmät.....	34
10.2 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen ja siinä onnistuminen.....	35
10.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	36
10.4 Jatkotutkimusaiheet.....	36
LÄHTEET.....	38
LIITE 1.....	43

1 JOHDANTO

Terrorismi on aihe, josta puhutaan paljon ja se herättää ihmisissä hyvin vahvoja tunteita. Turussa vuonna 2017 tapahtunut terrori-isku muistuu monille mieleen hyvin traumaattisena kokemuksena, ja Isisin kalifaatti ja sen seurauksena alkanut vierastaistelija-ilmiö herätti monissa niin pelkoa kuin vihaakin. Terrorismin rahoitus on kuitenkin jäänyt monille hyvin tuntemattomaksi ilmiöksi ja käsitteeksi. Terrorismia ei kuitenkaan ole ilman sen rahoitusta, ja rahoitus terroristiselle toiminnalle tulee usein niin sanotuilta terrorismin tukialueilta, mihin Suomikin voidaan luokitella (Valtionvarainministeriö 2021a, 83). Vaikka terrorismin rahoitus nähdään usein itse konkreettisia terrori-iskuja lievempänä ja ei niin paheksuttavana ilmiönä, niin on syytä muistaa, että esimerkiksi Suomesta rahankeräyksiin kerätyt ja lähetetyt varat voidaan käyttää rahojen kohdemaassa terrorijärjestöjen toiminnan tukemiseen ja pahimmillaan konkreettisten terrori-iskujen tekemiseen, mitkä taas voivat aiheuttaa silmitöntä tuhoa ja kärsimystä alueen ihmisille. Sen takia, että terrorismin uhrit eivät sijaitse Suomessa, terrorismin rahoitusta ei tulisi mielestäni yhtään väheksyä muun terroristisen toiminnan rinnalla.

Koin terrorismin rahoituksen tutkimisen tarpeelliseksi, sillä terrorismin rahoituksesta oli tehty huomattavan niukasti tutkimusta verrattuna esimerkiksi muihin terrorismin osa-alueisiin. Tutkimukseni laajemmaksi viitekehyykseksi valikoitui siis terrorismin rahoitus. Aihealueeseen syventymisen aikana huomasin, että Hawala-rahansiirtojärjestelmä olisi ajankohtainen aihe, josta ei vielä oltu Poliisiammattikorkeakoulussa tehty aiempaa akateemista tutkimusta. Hawala-rahansiirtojärjestelmän pitkä historia ja sen liittymäpinnat eri kulttuurien historiaan olivat mielestäni hyvin kiehtovia seikkoja, joita halusin tutkia syvemmin.

2 TUTKIMUSASETELMA JA -MENETELMÄT

2.1 Aiheen rajaus

Tutkimuksen laajempi viitekehys on terrorismin rahoitus ja tutkimuksen aihe Hawala-rahansiirtojärjestelmä. Tutkimuksen tutkimusongelmiksi muotoutui selvittää, miten Hawala-rahansiirtojärjestelmä toimii ja millaisia erityispiirteitä sillä on. Tutkimusongelman muotoutumiseen vaikutti myös tuorein kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiarvio (Valtiovarainministeriö 2021a, 88), jossa korostettiin viranomaisten ymmärrystä Hawala-rahansiirtojärjestelmän toimintaperiaatteesta ja sen aiheuttamista riskeistä, jotta tehokasta valvontaa kyetään toteuttamaan. Sen johdosta Hawalan toimintaperiaatteen selvittäminen muotoutui tutkimuksen tutkimusongelmaksi. Tutkimuksen kohdeyleisö on esitutkintaviranomaiset, joten koen tärkeäksi, että Hawala-rahansiirtojärjestelmää tarkastellaan erityisesti esitutkintaviranomaisia kiinnostavista näkökulmista ja selvitetään, miten Hawala-rahansiirtojärjestelmä soveltuu esimerkiksi terrorismin rahoituksen työkaluksi.

2.2 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Pystyäkseni parhaalla mahdollisella tavalla vastaamaan tutkimuksen tutkimusongelmaan olen muotoillut tutkimusongelmasta tutkimuskysymyksiä näkökulmista, jotka ovat muotoutuneet mielestäni kaikista tärkeimmiksi aiheen tutkimisen kannalta.

Kokonaisuuden kannalta on mielestäni ensin tärkeintä selvittää, mitä Hawala tarkoittaa, mikä Hawalan toimintaperiaate on ja millainen ilmiö Hawala on meillä Suomessa, mutta myös maailmalla. Koska ilmiö ei ole kotoperäinen, koen tarpeelliseksi käsitellä ilmiötä myös kansainvälisestä näkökulmasta. Täten ensimmäinen tutkimuskysymys on, **mitä Hawala tarkoittaa, miten Hawala toimii ja millainen ilmiö Hawala on Suomessa ja maailmalla?**

Tutkimuksen toinen tutkimuskysymys liittyy tutkimuksen laajempaan viitekehykseen eli terrorismin rahoitukseen. Toinen tutkimuskysymys on, **käytetäänkö Hawala-rahansiirtojärjestelmää terrorismin rahoituksen välineenä, minkä tahojen toimesta ja missä maissa?**

Tutkimukseni kohdeyleisön kannalta katson, että tutkimusongelmaa on käsiteltävä esitutkintaviranomaisten näkökulmasta. Kolmas tutkimuskysymys on, **millaisia keinoja, työkaluja ja mahdollisia haasteita suomalaisilla esitutkintaviranomaisilla on tutkia Hawala-rahansiirtojärjestelmää, kun sitä käytetään terrorismin rahoituksen työvälineenä.**

Tavoitteeni tutkimuksen suhteen on lisätä tietoa ja ymmärrystä Hawala-rahansiirtojärjestelmän käytöstä ja toiminnasta erityisesti Suomessa. Tutkimukseni kohdeyleisö on suomalainen viranomaisyhteisö, joten koen tärkeäksi kohdistaa tutkimukseni tutkimuskysymykset juuri viranomaisia ja viranomaisorganisaatioita kiinnostaviin kysymyksiin, joita voivat olla muun muassa ilmiön laillisuus, lainsäädäntö ja ilmiön esitutkintaan liittyvät haasteet ja mahdollisuudet.

2.3 Kvalitatiivinen tutkimusote

Tutkimus toteutetaan kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusotteella, sillä tutkittava ilmiö ei ole täysin tunnettu. Pääsääntö kvalitatiivisessa tutkimuksessa on, että mitä vähemmän ilmiöstä tiedetään, sitä todennäköisemmin kvalitatiivinen tutkimusote on menetelmänä oikea. Tutkittavasta ilmiöstä ei ole tämän tutkimuksen puitteissa tarkoitusta tuottaa yleistettävää teoriaa, kuten kvantitatiivisessa tutkimuksessa on tapana, vaan tavoite on lisätä syvää ymmärrystä ilmiöstä ja sen taustoista. (Kananen 2017, 33.)

Kvalitatiivisen tutkimukselle tyypillisiä piirteitä ovat muun muassa tiedon kokonaisvaltaisuus, ihmisten suosiminen tiedon keräämisen instrumenttina, aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu, laadullisten metodien käyttäminen, kuten teemahaastattelun hyödyntäminen aineiston keräämisen instrumenttina sekä kohdejoukon valinta tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisesti. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 1997, 164.)

Tutkimuksen teoreettinen tietoperusta tullaan keräämään kirjallisista lähteistä, joita ovat muun muassa kirjat, raportit, julkaisut, oppaat sekä aikaisempi akateeminen tutkimus. Tutkimukseni kirjalliset lähteet painottuvat hyvin vahvasti vuoden 2001 jälkeiselle ajalle. Pysin näistä lähteistä käyttämään mahdollisimman tuoreita julkaisuja. Teoreettista tietoperustaa tässä tutkimuksessa leimaa sen kansainvälisyys. Kotimaista tutkimusta terrorismin rahoittamisesta, saati itse Hawalasta löytyy hyvin niukasti. Tämän seikan johdosta teoreettinen tietoperusta erityisesti Hawalasta on koottu hyvin suurilta osin ulkomaisista lähteistä. Teoreettista tietoperustaa tullaan täydentämään teemahaastatteluilla eli puolistrukturoiduilla haastatteluilla, joita tullaan tekemään tutkittavan ilmiön asiantuntijoille.

Tutkimuksessani olen pyrkinyt käyttämään lähteinäni ainoastaan primäärlähteitä varmistaakseni tutkimuksen laadukkuuden. Kuten aiemmin on tullut ilmi, kotimaista tutkimustietoa terrorismin rahoittamisesta ja erityisesti Hawala-rahoitusjärjestelmästä löytyy hyvin niukasti. Tästä johtuen voi olla mahdollista, että joudun käyttämään joitain sekundäärlähteisiin tutkimuksen aikana kaiken mahdollisen tiedon saamiseksi.

2.4 Teemahaastattelu kvalitatiivisessa tutkimuksessa

Haastattelu terminä akateemisessa tutkimuksessa tarkoittaa hieman eri asiaa, kuin normaalielämästä tutut jokapäiväiset keskustelut ja haastattelut. Haastattelulla akateemisessa tutkimuksessa tarkoitetaan keskustelua, jolla on ennalta päätetty tarkoitus. Samoin kuin normaalielämän keskusteluihin, akateemiseen haastatteluun sisältyy luonnollisesti kielellinen ja ei-kielellinen kommunikointi, joiden avulla välitetään ajatuksia, asenteita, mielipiteitä, tietoja ja tunteita. Akateeminen haastattelu eroaa kuitenkin yhdessä olennaisessa suhteessa normaalielämän keskusteluista, sillä haastattelu tähtää informaation keräämiseen ja se on ennalta suunniteltua ja päämäärähakuista toimintaa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 42.)

Haastattelu on yksi tiedonhankinnan perusmuodoista. Menetelmä on joustava ja se sopii hyvin monenlaisiin tutkimuksiin. Haastattelu toimii hyvin, kun tavoitteena on kuulla ihmisten mielipiteitä, kerätä tietoa, käsityksiä ja uskomuksia tai kun haluamme ymmärtää miksi ihmiset toimivat havaitsemallamme tavalla tai miten he arvottavat tapahtumia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 11.)

Haastattelussa ollaan suorassa vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa, mikä luo mahdollisuuden suunnata tiedonhakua haastattelun aikana esille tulleisiin relevantteihin asianhaaroihin, mitkä eivät aikaisemmassa kirjallisessa tiedonhaussa ole vielä tulleet ilmi (Hirsjärvi

& Hurme 2008, 34). Tämä seikka on erityisen tärkeä ja huomioon otettava tämän tutkimuksen kohdalla, sillä vaikka teoreettinen tietoperusta onkin kohtuullisen laaja, alaan ja ilmiöön liittyy huomattavasti niin sanottua hiljaista tietoa.

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina eli puolistrukturoituna haastatteluina.

Teemahaastattelussa tutkija laatii haastattelun kysymyspatteriston, mutta vastauksia ei ole sidottu vastausvaihtoehtoihin, vaan haastateltava saa vastata kysymyksiin omin sanoin. Lisäksi tarvittaessa tutkija voi täsmentää tiettyjä aihealueita haastattelun edetessä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34, 47.)

Haastatteluiden tavoitteena on saada erilaista näkökulmaa tutkimuksen teoreettiseen tietoperustaan nähden sekä täydentää sitä. Tutkimuksen teoreettinen kivijalka tullaan kokoamaan kirjallisista lähteistä ja sitä täydennetään haastatteluissa ilmi tulleilla seikoilla. Tässä tutkimuksessa haastattelut tulevat muotoutumaan tärkeiksi tiedonlähteiksi, sillä erityisesti suomalaista Hawala toimintaa käsittelevää kirjallista tietoperustaa ei ole juuri ollenkaan. Haastatteluista toivon saavani tutkimuskysymyksiini tosielämän toiminnasta saatuja ajatuksia ja mielipiteitä, jotka voisivat täydentää kirjallista teoriaperustaa.

3 TERRORISMI

3.1 Määrittely

Käsitteen ”terrorismi” määrittely on hyvin kiistanalainen, eikä sille löydy yleisesti hyväksyttyä määrittelyä. Termin määrittely riippuu hyvin paljon määrittelijän omasta katsomuksesta, kulttuurista ja sen historiasta. Terrorismin määrittelyn haastavuuteen on esimerkiksi sosiologi Charles Tilly ottanut kantaa kirjoittamalla, että ”terrorismia ovat käyttäneet taktiikkana niin monenlaiset toimijat niin erilaissa tilanteissa, että on mahdotonta muodostaa kaikkea terrorismia koskevia selitysmalleja” (Tilly 2004, viitattu teoksessa Malkki 2014, 32).

Terrorismi -termin haastavuutta ja monitulkintaisuutta kuvaa hyvin myös sanonta; ”Toisen terroristi voi olla toisen vapaustaistelija” (Malkki. 2014, 21). Sanonta kuvaa hyvin, miten tietyn ryhmän tai organisaation toiminnan oikeutus voi näyttäytyä hyvin eri tavalla katsojan omasta positiosta riippuen.

Aihealueeseen perehtyessäni huomasin, että jopa kotimaisessa terrorismin tutkimuksessa termin määrittelyssä oli useita erilaisia näkökulmia, jotka riippuivat, käsiteltiinkö tutkimuksessa esimerkiksi 1960–1970 luvuilla tapahtunutta terroristista toimintaa vai esimerkiksi syyskuun 2001 jälkeen alkanutta terrorisminvastaista sota. Merkille pantavaa oli myös, että esimerkiksi sotatieteellisessä tutkimuksessa terrorismin käsitteen määrittelyssä lähdettiin aivan erilaisista lähtökohdista kuin vaikkapa yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa.

Tässä tutkimuksessa kuitenkin käytetään mukailleen Sisäministeriön Kansallisen terrorismintorjunnan strategiassa vuosille 2014–2017 asiakirjassa käytettyä määrittelyä terrorismille. Asiakirjan määrittelyn mukaan terrorismilla tarkoitetaan sellaista väkivaltaista kansallisen lain ja kansainvälisen oikeuden vastaista toimintaa tai sillä uhkaamista, jonka tarkoituksena on levottomuuden ja vakavan pelon synnyttäminen. Useimmiten terroristien tavoitteena on pakottaa poliittiset päättäjät tekemään tai tekemättä jättämään jotain sellaista, jota terroriteon suorittajat tahtovat. Tyypillistä on myös medianäkyvyyden hyväksikäyttö omien päämäärien saavuttamiseksi. Teot kohdistetaan usein siviilejä vastaan. (Sisäministeriö 2014, 2.)

3.2 Terrorismin rahoittaminen

Terrorismin rahoittamisen käsite on tärkeää avata tutkimuksen aiheen ja tutkimuksen laajemman viitekehyksen ymmärtämisen kannalta. Terrorismin rahoittamisella tarkoitetaan laillista tai laitonta alkuperää olevien varojen hankkimista tai keräämistä terroristiseen tarkoitukseen (Valtiovarainministeriö 2021c). Suojelupoliisin mukaan myös Suomessa on merkittävää terrorismin tukitoimintaa, minkä yhtenä osa-alueena on terrorismin rahoittaminen (Suojelupoliisi 2019, 12–13).

Terroristit tarvitsevat rahaa toiminnalleen. Iskuissa käytettävät aseet, välineet ja muu irtain ovat yleensä kohtuullisen edullista ja niitä voidaan lisäksi hankkia usein rikollisia keinoja käyttäen, mutta järjestöjen toiminnan ylläpitäminen, jäsenien kouluttaminen sekä värväminen on huomattavan kallista. Terroristijärjestöjen kyky toimia pitkällä aikavälillä vaatii osakseen pitkäjänteistä rahoitusta. Vuoden 2001 syyskuun New Yorkiin ja Washington DC:n kohdistuneiden iskujen toteuttamisen kokonaiskustannuksiksi on arvioitu 300 000–500 000 dollaria. (Puistola & Herrala 2006, 127–128.)

Vuoden 2001 syyskuun iskujen kaltaiset todella kalliit ja vaativat terrori-iskut ovat kuitenkin olleet verrattain harvinaisia etenkin vuoden 2001 jälkeen. Yleisesti länsimaihin kohdistuneet suurien terrori-iskujen kustannukset ovat olleet huomattavasti maltillisempia, noin 10 000–50 000 dollaria (United Nations Security Council 2004, 12). Terrorismin rahoitusta käsitellessä on kuitenkin huomioitava, että yksittäinen terroristi voi toteuttaa terroristisen iskun myös täysin ilman varoja. Hyvänä esimerkkinä tästä toimii Turussa 2017 terrori-iskun tehnyt marokkolainen Abderrahman Bouanane. (Tuomaala-Järvinen 2020, 83.)

Terroristijärjestöjen rahoitus koki suuren muodonmuutoksen vuoden 2001 jälkeen. Syyskuun 2001 iskujen jälkeen Yhdysvallat alkoivat kaikin mahdollisin keinoin estämään ja vaikeuttamaan terroristijärjestöjen toimintaa. Aiemmin terroristijärjestöt olivat kyenneet siirtämään varojaan usein laillisin ja helposti seurattavin keinoin, mutta lisääntynyt valvonta pakotti terroristijärjestöjä muuttamaan toimintatapojaan. Terroristijärjestöt ovat vuoden 2001 jälkeen yhä enenevässä määrin siirtyneet vaihtoehtoisten rahansiirtojärjestelmien pariin. (Teirilä 2014, 98–99.) Terroristijärjestöjen rahoitusta leimaa joustavuus ja kekseliäisyys. Terroristijärjestöt eivät sitoudu yhteen toimintatapaan, vaan ovat aina valmiina käyttämään uusia vaihtoehtoisia rahansiirron menetelmiä,

jos tietyn rahansiirtojärjestelmän käyttämisestä tulee aikaisempaa hankalampaa tai riskialttiimpaa. (Freeman & Ruehsen 2013, 21.)

3.3 Terrorismin rahoittamisen lainsäädäntö

Terrorismin rahoittamisen keskeinen lainsäädäntö on kirjattu rikoslain (19.12.1889/39) 34a lukuun sekä lakiin rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämisestä ja selvittämisestä (28.6.2017/444). Terrorismin rahoituksen kannalta tärkeä lainsäädännöllinen uudistus astui voimaan juuri opinnäytetyön kirjoittamisen aikana, 15.4.2021, jolloin yksittäisen terroristin rahoittaminen säädettiin myös laittomaksi. Lisäksi jo ennestään kriminalisoitu terroristiryhmän rahoittamisen rangaistusta kovennettiin. Rangaistusasteikon muuttamisen johdosta myös esitutkintaviranomaisten edellytykset käyttää salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintamenetelmiä edellä mainittuihin rikoksiin muuttuivat. (HE 135/2020 vp, 1; Valtioneuvosto 2021.)

Tutkimuksen rajauksen johdosta terrorismin tai terrorismin rahoituksen perusteellinen lainsäädännön tarkastelu ei tämän tutkimuksen puitteissa ole tarkoituksenmukaista. Poliisiammattikorkeakoulun julkaisussa ”Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen kansallinen riskiarvio 2015” (Jukarainen & Muttilainen 2015) on käyty läpi terrorismin rahoittamisen lainsäädäntöä hyvin perusteellisesti.

3.4 Terrorismitorjunta

Terrorismitorjunnan käsite ja asiakokonaisuus on tämän tutkimuksen kannalta oleellinen seikka, joten se on syytä määritellä. Suomen terrorismitorjunnan strategia määritellään sisäministeriön kansallisessa terrorismitorjunnan strategiassa. Strategian mukaan terrorismitorjunta Suomessa on poliisin päävastuulla. Lisäksi viranomaisyhteistyön merkitys sekä muiden yhteiskunnallisten toimijoiden kumppanuus on tärkeässä roolissa terrorismitorjunnassa. (Sisäministeriö 2018, 14.)

Suomessa terrorismitorjunnan pääpainopiste on ennaltaehkäisyssä ja ennalta estävässä toiminnassa. Strategian kantavana ajatuksena on, että terrorismin ja väkivaltaisen radikalisoitumisen juurisyihin, kuten syrjäytymiseen, eriarvoisuuteen ja yhteiskunnan polarisoitumiseen kyettäisiin puuttumaan ennalta ja näin estämään radikalisoituminen ja terroriteot. Toisaalta myös ennalta estävässä toiminnassa pyritään paljastamaan ja estämään suunnitteilla olevia terrori-iskuja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tiedustelua, analyysia sekä kansallista ja kansainvälistä tiedonvaihtoa hyödyntäen. (Sisäministeriö 2018, 14–15.)

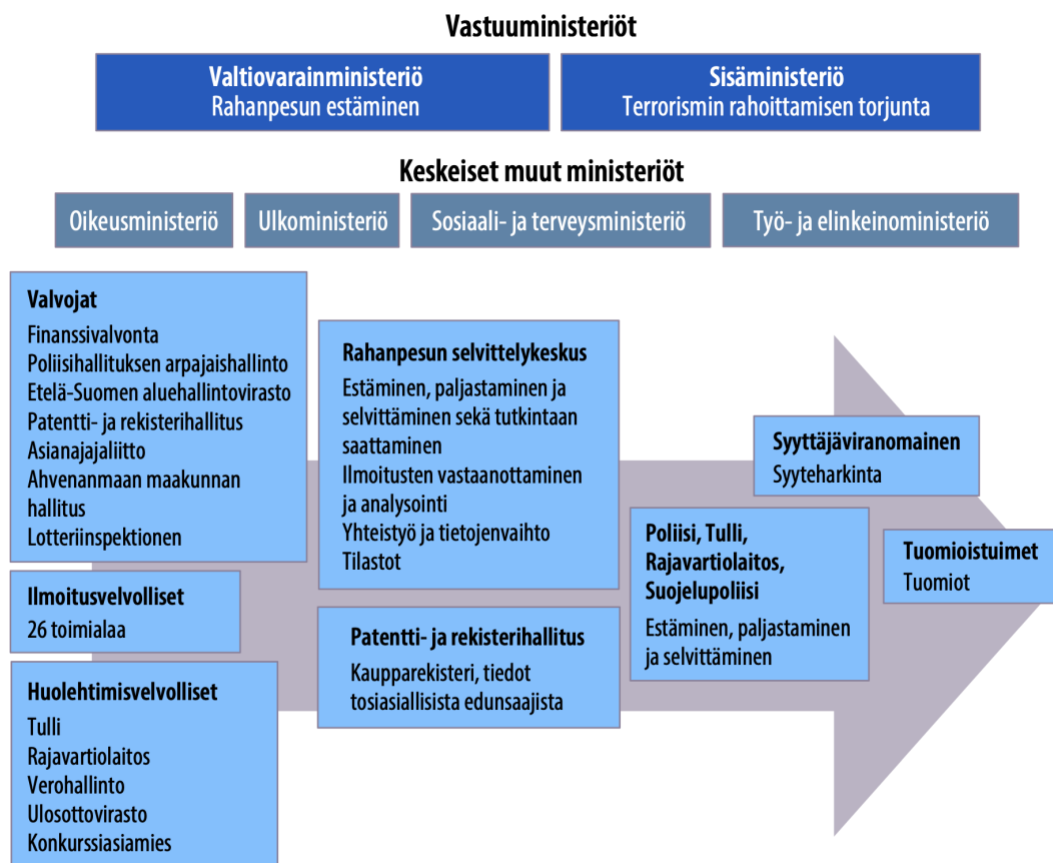
Ennakoivien toimenpiteiden ohella myös paljastavaa ja estävää toimintaa tarvitaan terrorismitorjunnassa. Paljastavaa ja estävää toimintaa tehdään esimerkiksi terrorismin kohdehenkilöiden valvonnalla tai terrorismin rahoituksen torjunnalla. (Sisäministeriö 2018, 18–21.)

Terrorismin rahoituksen torjunta on tämän tutkimuksen kannalta yksi keskeisimpiä elementtejä ja sitä tullaan käsittelemään laajemmin ja perusteellisemmin luvussa 7.

4 VIRANOMAISET SUOMESSA

4.1 Johdanto

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunta vaatii monien eri toimijoiden yhteistyötä. Niin kuin muidenkin rikosten torjunnassa, työtä ei tee vain poliisi ja mahdollinen tiedusteluviranomainen, vaan asian saattaminen havaitsemisvaiheesta lainvoimaiseksi tuomioksi vaatii monien eri organisaatioiden ja viranomaisen yhteistyötä. (Sisäministeriö 2014, 8.) Alla olevasta kaaviosta 1. on havainnollistettu, miten laaja-alaisesti eri viranomaistahot osallistuvat valtakunnallisella tasolla rahanpesun sekä terrorismin rahoittamisen torjuntaan. Tutkimuksen rajauksen takia tutkimuksessa keskitytään tutkimaan vain esitutkintaviranomaisten (Poliisi, Rahanpesun selvittelykeskus), valvovien viranomaisten (Finanssivalvonta) ja tiedusteluviranomaisten (Suojelupoliisi) toimintaan terrorismin rahoituksen torjumisessa.

Kaavio 1. Keskeiset toimijat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä Suomessa. (Kaavio: Valtiovarainministeriö 2021a, 19.)

4.2 Keskeiset esitutkintaviranomaiset Suomessa

Poliisi on päävastuullinen esitutkintaviranomainen terroristisen rikollisuuden torjunnassa. Poliisin valtakunnallinen yksikkö, Keskusrikospoliisi on keskeinen toimija terrorismiin liittyvien rikosasioiden esitutkinnoissa. (Sisäministeriö 2018, 14.)

Keskusrikospoliisi toimii kaikkialla Suomessa ja vastaa ammattimaisen ja järjestäytyneen rikollisuuden paljastamisesta ja esitutkinnasta. Keskusrikospoliisin alaisuudessa toimiva rahanpesun selvittelykeskus on vastuussa rahanpesun estämisestä, torjumisesta ja esitutkinnasta, sekä myös terrorismin rahoituksen estämisestä, paljastamisesta ja selvittämisestä. (Poliisi 2021a; Poliisi 2021b.)

Rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäviksi on asetettu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, rahanpesuilmoitusten vastaanottaminen ja analysointi sekä yhteistyö keskeisten rahanpesun- ja terrorismin rahoittamisen torjunnan tahojen kanssa. Rahanpesun selvittelykeskus suorittaa myös varojen jäädytyksiä sekä niihin liittyviä jäädytyspäätöksiä. Jäädyttämisen tarkoituksena on estää henkilöä, ryhmää tai organisaatiota kanavoimasta hallussaan olevaa varallisuutta terroristisiin tarkoituksiin. (Valtiovarainministeriö 2021d.)

Rahanpesun selvittelykeskus on organisoitu neljään eri toimintoon. Ilmoitusten vastaanottoon, kahteen rahanpesuun keskittyvään selvittelyryhmään, terrorismin rahoitukseen ja virtuaalivaluuttoihin keskittyneeseen erityisselvitysryhmään sekä analyysitoimintoon. (Keskusrikospoliisi 2021, 16.)

4.3 Muut keskeiset toimijat Suomessa

4.3.1 Suojelupoliisi

Suojelupoliisi on sisäministeriön alainen turvallisuus- ja tiedustelupalvelu, joka toimii niin Suomessa kuin ulkomailla. Suojelupoliisin ensisijainen tehtävänä on ennalta estää ja torjua kaikista vakavimpia kansallisen turvallisuuden uhkia. Suojelupoliisi ei suorita esitutkintaa, vaan toimii tiedustelupalvelun tavoin tuottaen ennakoivaa ja merkityksellistä tiedustelutietoa kansallisen turvallisuuden ylläpitämiseksi. (Suojelupoliisi 2018, 7.) Terrorismin torjunnan saralla Suojelupoliisin keskeisin tehtävä on tuottaa merkityksellistä tiedustelutietoa (Sisäministeriö 2018, 14).

Suojelupoliisi ylläpitää nelportaista terrorismin uhka-arvioasteikkoa. Uhkatasoilla kuvataan Suomeen ja Suomen intresseihin kohdistuvia terrorismin uhkia. Uhka luokittelulla viestitetään suomalaiselle yhteiskunnalle tämänhetkisestä terrorismin uhasta sekä ohjataan viranomaisten toimintaa sekä varautumista. (Sisäministeriö 2018, 16.)

4.3.2 Finanssivalvonta

Finanssivalvonta on rahoitus- ja vakuutusalan valvova viranomainen. Finanssivalvonta valvoo finanssialaa eli pankkeja, vakuutus- ja eläkeyhtiöitä sekä myös sijoitus- ja luottoyhtiöitä. Finanssivalvonta vastaa myös Suomessa toimivien Hawala-rahamvälittäjien valvomisesta. (Finanssivalvonta 2021b.)

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen teemassa finanssivalvonnan tehtävänä on valvoa, että finanssialan toimijoiden menettelytavat, riskienhallinta ja sisäinen valvonta täyttää lainsäädännön vaatimukset (Finanssivalvonta 2021b).

4.4 Kansainvälinen yhteistyö ja -yhteistyöorganisaatiot

Terrorismin rahoittaminen on luonteeltaan hyvin kansainvälistä, joten sen tutkimisessa kansainväliset yhteydet ja toimivat prosessit ovat ensiarvoisen merkittäviä. Terrorismin rahoituksen saralla toiminta poikkeuksetta tapahtuu usean eri maan tai jopa maanosan alueella, jolloin yhteistyö eri maiden kansallisten toimijoiden välillä voi olla jopa ratkaisevan tärkeää. Muun muassa Financial Action Task Force (FATF) ja Egmont Financial Intelligence -ryhmä edistävät ja koordinoivat kansainvälistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa juuri rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen saralla. Kansainvälinen yhteistyö ja toiminta on keskeinen osa rahanpesun selvittelykeskuksen toimintaa. (Keskusrikospoliisi 2021, 34.)

4.4.1 Financial Action Task Force (FATF)

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n alaisuudessa toimiva hallitusten välinen toimintaryhmä FATF on kansainvälinen järjestö, joka tekee työtä rahanpesun-, terrorismin- sekä joukkotuhoukseiden rahoittamisen vastaista työtä. Suomi on ollut FATF:n jäsen vuodesta 1991 lähtien. FATF kehittää toimintatapoja ja julkaisee suosituksia, sekä seuraa niiden toteutumista ja täytäntöönpanoa jäsenmaissa. (Valtiovarainministeriö 2021d.) FATF julkaisee myös monipuolisesti erilaisia arvioita ja seurantaraportteja jäsenmaidensa lainsäädännön ja viranomaistoiminnan tasosta. Viimeisin Suomea koskeva raportti on julkaistu huhtikuussa 2019. FATF julkaisee julkilausumia FATF:n myös ulkopuolisista valtioista, joiden kansallinen lainsäädäntönsä sekä viranomaistoiminta ei täytä kansainvälisiä velvoitteita. (Sisäministeriö 2021.)

4.4.2 Egmont Financial Intelligence -ryhmä

Egmont Financial Intelligence -ryhmä on epävirallinen yhteistyöelin, joka on perustettu hallinnoimaan kansainvälistä yhteistyötä eri maiden kansallisten rahanpesuyksiköiden kesken. Ryhmä tarjoaa suojatun yhteyden avulla turvallisen alustan kokemusten ja tiedustelutiedon vaihtoon ryhmän jäsenten välille. Ryhmään kuuluu 166 kansallista rahanpesuyksikköä ja ryhmän pääsyvaatimuksena on sitoutuminen kansainväliseen tiedonvaihtoon. Rahanpesun selvittelykeskus

on ollut Egmont-ryhmän jäsen vuodesta 1998 lähtien. (Keskusrikospoliisi 2021, 36; Egmont group 2021.)

4.4.3 Europol

Euroopan poliisivirasto Europolin tehtävä on parantaa Euroopan turvallisuutta ja avustaa kansallisia lainvalvontaorganisaatioita EU-maissa. Europol toimii linkkinä EU-maiden kansallisille lainvalvontaorganisaatioille. Europolin erityispiirteenä voidaan mainita sen vahva osaaminen ja panostus rikosanalyysiin. (Euroopan unioni 2021.)

Europol tarjoaa tukea ja koordinoi toimintaa myös rahanpesun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvissä asioissa. Europol pyrkii parantamaan EU-maiden kansallisten lainvalvontaviranomaisten tehokkuutta rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvissä tutkinnoissa sekä edistää kansallisten toimijoiden keskinäistä yhteistyötä. Europol ylläpitää EU:n jäsenvaltioiden rahanpesun selvittelykeskusten keskinäistä tiedonvaihtokanava FIU.net palvelua. (Andersén 2020, 146; Keskusrikospoliisi 2021, 35.)

5 HAWALA JA LAINSÄÄDÄNTÖ

5.1 Johdanto

Suomessa Hawala-välittäjät ovat lainsäädännöllisesti katsottuna rahanvälittäjiä (Finanssivalvonta 2020, 8). Maksulaitoslain (MLL, 30.4.2010/297) 1 §:n 5 momentin mukaan rahanvälittäjiin sovelletaan maksupalvelulakia. Lain mukaan rahanvälitys on palvelua, jossa palveluntarjoaja vastaanottaa maksajalta varoja perustamatta maksutiliä maksajan tai maksunsaajan nimiin ainoana tarkoituksena siirtää vastaanotettuja varoja vastaava määrä maksunsaajalle tai maksunsaajan puolesta toimivalle toiselle palveluntarjoajalle taikka, jossa palveluntarjoaja vastaanottaa varat maksunsaajan puolesta ja asettaa ne tämän käyttöön (*rahanvälitys*). (MLL 1.5 §).

5.2 Rahanvälittäjien toimilupien jaottelu

Maksulaitoslain 6 §:n mukaan rahanvälittäjien on hankittava toiminnalleen toimilupa tai 7 §:n mukaan rekisteröitävä toimintansa riippuen rahanvälitystoiminnan laajuudesta. Toimilupien myöntämisestä, rekisteröitymisistä sekä toiminnan valvomisesta vastaa Suomessa Finanssivalvonta (Finanssivalvonta 2021a). Seuraavissa kappaleissa käsitellään perusteellisemmin rahanvälittäjien erilaisia toimilupia, sekä niiden vaatimuksia ja ehtoja.

5.2.1 Ilman toimilupaa toimivat rahavälittäjät

Maksulaitoslain 7 §:n 2 momentin mukaan maksupalvelua voidaan tarjota ilman toimilupaa, jos oikeushenkilön toteuttamien maksutapahtumien yhteismäärä on arviota edeltäneiden 12 kuukauden aikana ollut keskimäärin enintään kolme miljoonaa euroa kuukaudessa. Luonnollinen henkilö voi tarjota maksupalvelua ilman toimilupaa, jos hänen toteuttamiensa maksutapahtumien yhteismäärä on arviota edeltäneiden 12 kuukauden aikana ollut keskimäärin enintään 50 000 euroa kuukaudessa. (MLL 7.2 §).

Ilman toimilupaa toimivien rahavälittäjien on kuitenkin rekisteröitävä toimintansa. Maksulaitoslain 8 §:n mukaan ilman toimilupaa toimivien rahavälittäjien on tehtävä toiminnastaan ilmoitus Finanssivalvonnalle. Maksulaitoslain 8 §:n 1 momentin mukaan henkilö, joka aikoo tarjota maksupalvelua ilman toimilupaa, on tehtävä siitä ilmoitus Finanssivalvonnalle. Ilmoitukseen on sisällytettävä liiketoimintasuunnitelma, josta ilmenevät tarjottavat maksupalvelut ja aiotun toiminnan laajuus sekä selvitys luonnollisista henkilöistä, jotka osallistuvat liiketoiminnan hallinnointiin tai harjoittamiseen tai vastaavat siitä. Palveluntarjoajan on lisäksi viivytyksettä ilmoitettava Finanssivalvonnalle toiminnan lopettamisesta, merkittävistä muutoksista toiminnan laajuudessa sekä muutoksista. (MLL 8 §).

Lisäksi maksulaitoslain 8 §:n 3 momentin mukaan maksupalveluita ilman toimilupaa tarjoavan on vuosittain ilmoitettava Finanssivalvonnalle toteuttamiensa maksutapahtumien yhteismäärä. Finanssivalvonnalla on lisäksi oikeus saada mainitulta palveluntarjoajalta muut tämän pykälän soveltamisen kannalta tarpeelliset tiedot. (MLL 8.3 §).

5.2.2 Toimiluvalla toimivat rahavälittäjät

Maksulaitoslain 6 §:n mukaan maksupalvelua saa tarjota vain, jos toimintaan on saatu tässä laissa tarkoitettu Euroopan talousalueella myönnetty toimilupa. Maksulaitoslain 11 §:n mukaan Finanssivalvonta myöntää toimiluvan hakemuksen perusteella. Finanssivalvonta antaa tarkempia määräyksiä toimiluvan hakemiseen liittyvissä seikoissa. (MLL 6 § & 11 §). Valtiovarainministeriön asetus maksulaitoksen toimilupahakemukseen liitettävistä selvityksistä (MLVMA, 1040/2017) säädetään tarkemmin hakemukseen liitettävistä selvityksistä haettaessa maksulaitoksen toimilupaa.

5.3 Toisesta maasta rahavälityspalvelujen tarjoaminen sivuliikkeen kautta (Notifikaatio)

Myös ulkomaiset rahavälittäjät voivat tarjota palveluitaan Suomessa. Tällöin rahavälittäjät tyypillisesti tarjoavat palveluitaan sivuliikkeen tai asiamiehen välityksellä. Laki ulkomaisen maksulaitoksen toiminnasta Suomessa (30.4.2010/298) säätelee ulkomaisten maksulaitosten toimintaa Suomessa. Laki ulkomaisen maksulaitoksen toiminnasta Suomessa 4 §:n mukaan ulkomainen maksulaitos voi tarjota maksupalveluita Suomessa sivuliikkeen tai asiamiehen

välityksellä, kun sivuliike tai asiamies on merkitty maksulaitoksen kotivaltion maksulaitosrekisteriin. Edellä mainitun lain 5 §:n mukaan ulkomainen maksulaitos voi harjoittaa toimintaansa Suomessa myös perustamatta tytäryritystä tai sivuliikettä taikka käyttämättä asiamiestä. Tällöin ainoana ehtona on, että maksulaitoksen kotivaltion toimivaltainen viranomaisena on hyväksynyt maksulaitoksen toiminnan. (Laki ulkomaisen maksulaitoksen toiminnasta Suomessa 4–5 §).

5.4 Rahanvälittäjien ilmoitusvelvollisuus

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (Rahanpesulaki 28.6.2017/444) 4 luvun 1 §:n mukaan ilmoitusvelvollisen on tehtävä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle epäilystä liiketoimesta tai terrorismin rahoittamisen epäilystä. Lisäksi edellä mainitun pykälän 2 momentin mukaan rahanvälitystä tarjoavan toimijan, eli Hawala-välittäjien on tehtävä ilmoitus jokaisesta yksittäisestä tai useasta erillisestä toisiinsa yhteydessä olevasta maksusta ja suorituksesta, jonka arvo on vähintään 1000 euroa. (Rahanpesulaki 4:1).

6 HAWALA JA HOSSP

6.1 Johdanto

Tässä luvussa vastaan tämän tutkimuksen ensimmäiseen sekä toiseen tutkimuskysymykseen. Ensimmäinen tutkimuskysymyksen tavoite on selvittää mitä Hawala tarkoittaa, miten Hawala toimii ja millainen ilmiö Hawala on Suomessa ja maailmalla. Toinen tutkimuskysymys on ikään kuin jatkokysymys edelliseen. Toisen tutkimuskysymyksen tarkoitus on kartoittaa, miten yleinen keino Hawala-rahansiirtojärjestelmä on terrorismin rahoituksen välineenä, minkä tahojen toimesta ja missä maissa.

6.2 Termien määrittely

HOSSP (Hawala and Other Similar Service Provider) on termi, jolla kuvataan Hawalaa ja muita sen kaltaisia toimijoita. Hawalaa käytetään usein myös yleisterminä vaihtoehtoisille rahanvälityspalveluille. (FATF 2013, 9.) Hawala termi tulee arabian kielestä alun perin tarkoittaen vaihtoa tai muuttamista. Nykypäivänä termillä tarkoitetaan arabian kielessä vekseliä tai velkakirjaa. Pakistanin ja Bangladeshin alueilla Hawalasta käytetään usein myös termiä Hundi. (Cassara 2015, 51.) Hawaladariksi kutsutaan henkilöä, joka pyörittää Hawala-rahansiirtotoimintaa (Cassara 2015, 54). Tässä tutkimuksessa Hawaladarista käytetään nimitystä Hawala-välittäjä.

Hawalan voidaan toimintaperiaatteensa perusteella luokitella epäviralliseksi rahansiirtopalveluksi (IVTS, informal value transfer system) (Razavy & Haggert 2009, 140). Hawala siirtää rahaa paikasta toiseen edullisesti ja nopeasti. Hawala ei ole pankki, sillä Hawala ei tarjoa tyypillisiä pankeille kuuluvia palveluita, kuten tilipalveluita tai pankkipalveluita, vaan Hawalan toiminta perustuu varallisuuden siirtämiseen paikasta A paikkaan B. Hawalan ainutlaatuisuus perustuu

siihen, että raha ei kuitenkaan fyysisesti liiku paikasta toiseen, kuten esimerkiksi perinteisessä salakuljetustoiminnassa. (Cassara 2015, 54; Casey 2007, 10.)

6.3 Historia

Hawala on vuosisatoja vanha rahansiirtojärjestelmä. Hawalan historiasta on muutamia eriäviä teorioita. Joidenkin tutkimusten mukaan Hawalan alkuperä on Etelä-Aasiassa vuosisatojen takana. Toisen teorian mukaan Hawalan alkuperän uskotaan olevan klassisessa islamilaisessa laissa. Hawalasta löytyy ensimmäisiä mainintoja islamilaisissa oikeuskäytännöissä 700–800 luvulta jälkeen kristuksen. Rooman valtakunnan aikaan Hawalan kaltaiset rahansiirtopalvelut olivat kiellettyjä, mutta Rooman valtakunnan romahdettua keskiaikaisessa Euroopassa Hawala oli hyvin suosittu ja käytetty rahansiirron muoto. Sitä suosittiin erityisesti kaupankäynnin yhteydessä italialaisissa kaupunkivaltioissa sekä muslimimaailmassa. (Cassara 2015, 52.)

6.4 Nykypäivä

Hawalan tunnettavuutta länsimaissa kuvaa hyvin, että Hawala oli täysin tuntematon ilmiö länsimaisille tiedustelupalveluille ennen vuotta 2001 (Casey 2007, 10). Viranomaisten kiinnostus Hawalaan sekä muihin vaihtoehtoisin rahoitusjärjestelmiin heräsi hyvin pikaisesti syyskuun 2001 iskujen jälkeen alkaneen terrorisminvastaisen sodan seurauksena (Razany & Haggerty 2009, 139). Iskujen jälkeen huomattiin, miten vapaasti terroristit kykenivät siirtämään ja pesemään rahaa, sekä tekemään muita talousrikoksia vaihtoehtoisia rahansiirtojärjestelmiä hyväksikäyttäen (Wang 2011, 210).

Hawala on tällä hetkellä yksi maailman suurin ja suosituin epävirallinen rahansiirtopalvelu kiinalaisen Fei-chienin ohella. Ekonomistien arvion mukaan Hawala-rahansiirtopalvelun kautta siirretään vuosittain noin 100 miljardin dollarin arvosta varallisuutta. (Cassara 2015, 50.) Hawalan suosiota selittää monen muun seikan ohella sen edulliset kustannukset. Tyypillinen Hawala-rahansiirron ohessa perittävä komissio on 2–5 % siirrettävän summan arvosta. (Cassara 2015, 53; Razavy & Haggerty 2009, 140.)

6.5 Diasporien suuri vaikutus

Diasporat ovat hyvin keskeisessä asemassa Hawala-välitystoiminnassa (Razany & Haggerty 2009, 140). Tämän johdosta on perusteltua selvittää mitä diaspora -termillä tarkoitetaan ja miten ne vaikuttavat Hawaloiden toimintaan.

Diaspora termi tulee antiikin kreikasta tarkoittaen alun perin ”siementen sirottelua tai kylvämistä”. Historiallisessa mielessä termillä kuvattiin juutalaisten leviämistä ja pois muuttoa kotimaastaan. Nykypäivänä termillä viitataan useisiin eri ryhmiin, jotka ovat joko vapaaehtoisesti tai pakon edessä muuttaneet pois kotiseudultaan ja asettuneet asumaan tiettyyn maahan tai alueelle. Diasporan

jäsenet vaalivat yhteisössään omaa kulttuuriaan, vaikka elävätkin eristyksissä alkuperäisestä kulttuuristaan. Tyypillisiä esimerkkejä diasporista ovat muun muassa turkkilaisten muodostama yhteisö Saksassa, eteläaasialaiset vierastyöläiset Persianlahdella tai somali diaspora, joka on levittäytynyt hyvin laajasti ympäri maailmaa. (Beine & Docquier & Özden 2009, 5.)

Somali diaspora syntyi 1990-luvulla Somalian sisällissodan myötä, kun suuri määrä somaleita oli pakotettu muuttamaan pois kotimaastaan (Pirkkalainen 2005, 17). Vuonna 2015 tehdyn YK:n tutkimuksen mukaan noin 2 miljoonaa somalia asui muualla kuin Somaliassa (United Nations, Department of Economic and Social Affairs 2015). Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2019 Suomessa asui noin 22 tuhatta somaliaa puhuvaa henkilöä (Tilastokeskus 2019). Somalian bruttokansantuotteesta noin 25–40 % muodostuu ulkomailla sijaitsevien diasporien tekemistä rahalähetyksistä (Razany & Haggerty 2009, 140). Diasporan sisällä yksittäiset ihmiset tai diasporan sisällä toimivat maahanmuuttajajärjestöjen ja -yhdistykset voivat toimia lähettävinä tahoina. Vaikka rahalähetykset pääsääntöisesti ovat tarkoitettu lähtömaassa asuvien ihmisten tukemiseen, on kuitenkin mahdollista, että terroristiset toimijat piilottavat terrorismin rahoittamiseen osoitettuja varoja hyväntekeväisyyskeräyksiin tai lähetetyt varat päätyvät terroristijärjestöjen haltuun muilla keinoilla. Diasporien lähettämä taloudellinen apu Somaliaan muodostaa merkittävän tulonlähteen terroristijärjestö al-Shabaabille. (Tuomaala-Järvinen 2020, 93; Valtiovarainministeriö 2021a, 141.)

Hawalan suuri suosio diasporayhteisöissä selittyy maahanmuuttajien lähtömaiden kulttuurilla ja olosuhteilla. Maahanmuuttajien lähtömaiden finanssisektorit saattavat usein olla hyvin epäluotettavia tai finanssisektoria ei välttämättä ole edes olemassa. Tämän seikan johdosta diasporien jäsenet ovat usein pakotettuja käyttämään Hawalaa lähettääkseen rahaa läheisilleen lähtömaihinsa. Lisäksi useissa kulttuureissa voi olla pitkät perinteet Hawalan käyttämiseen rahan siirtämiseen. Hawala-rahansiirtojärjestelmän käyttö voi olla usein myös nopeampaa, halvempaa ja turvallisempaa, kuin perinteisten pankkipalveluiden käyttäminen. (Wang 2011, 220.)

6.6 Hawala-rahansiirtojärjestelmän toiminta

Hawala-rahansiirtojärjestelmän toiminta perustuu laajaan Hawala-välittäjien verkostoon ympäri maailmaa sekä heidän keskinäiseen luottamukseensa, jonka ydin perustuu perhe- ja sukulaissuhteisiin sekä islamin lain noudattamiseen. Tyypillisesti Hawala-välittäjät toimivat etnisissä ja maahanmuuttajavoitosisissa yhteisöissä, kuten edellisessä kappaleessa mainitussa somali diasporassa. (Madinger 2012, 295.) Hawala-rahansiirtojärjestelmä ei itsessään tunne länsimaiselle rahoitussektorille tyypillisiä lakiin perustuvia asiakkaan tuntemisvelvoitteita tai luottotarkastuksia, vaan luottamus asiakkaan ja Hawala-välittäjän tai välittäjien kesken saavutetaan esimerkiksi oman perheen ja suvun hyvän maineen avulla (Cassara 2015, 51).

Hawala-rahansiirtojärjestelmän käyttäminen on maailmalla pääosin laillista. Länsimaissa Hawala-rahansiirtojärjestelmän käyttäminen on laillista, mutta edellyttää Hawala-välittäjiä rekisteröitymään

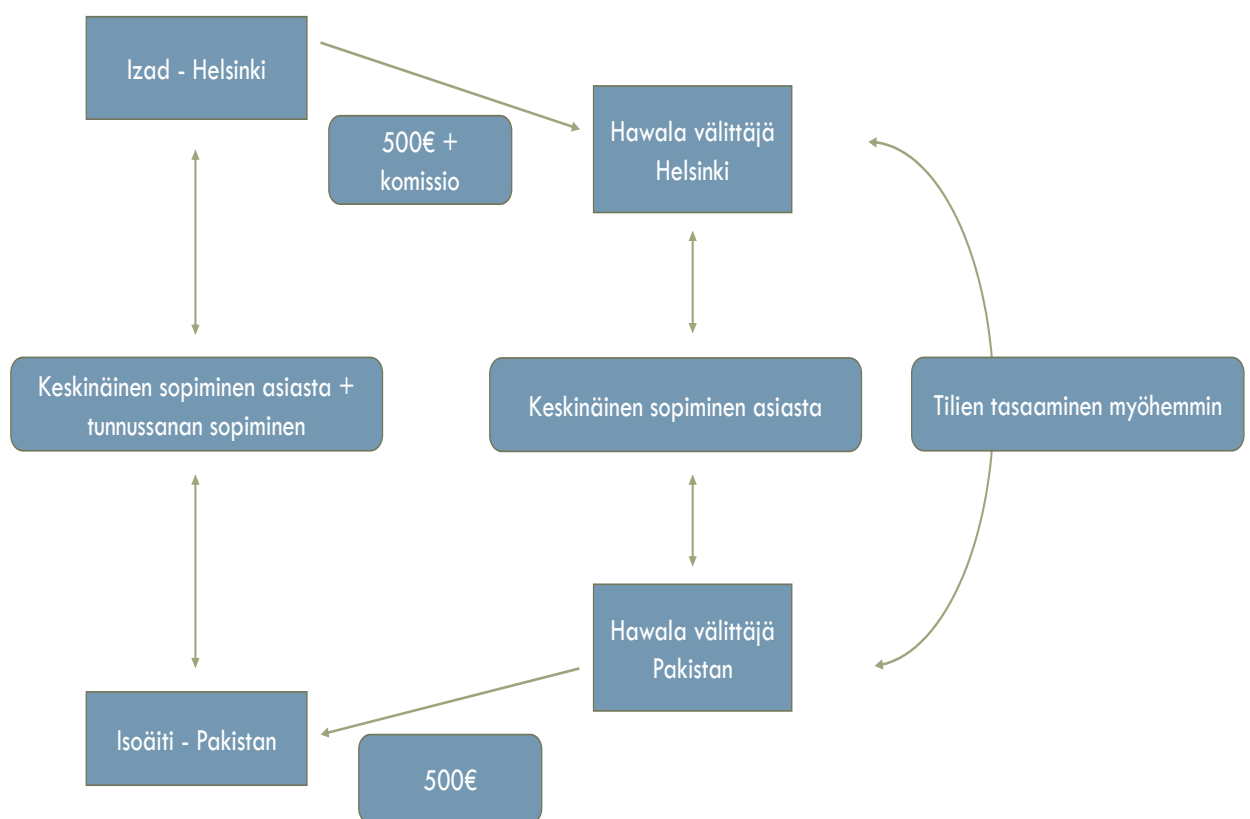
ja sitoutumaan noudattamaan maansa finanssialaa säätelevää lainsäädäntöä. Tällä tavoin Hawala on haluttu tuoda julkisen valvonnan ja sääntelyn piiriin, ja näin ennalta estää sen käyttämistä esimerkiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen instrumenttina. Kansainvälisessä mittakaavassa huomattavan suuri osa Hawala-välittäjistä toimii kuitenkin rekisteröimättömänä ja tämän johdosta laittomasti, koska rekisteröimisen vaatimukset ja kustannukset ovat usein monille Hawala-välittäjille liian raskaita. Toisaalta taustalla voi olla myös haluttomuus sitoutua länsimaiseen lainsäädäntöön ja valvonnan piiriin omassa toiminnassaan. (Freeman & Ruehsen 2013, 9.)

Käytännön tasolla Hawala-rahansiirtojärjestelmän toiminta voidaan kuvata seuraavan esimerkin avulla: Helsingissä asuva pakistanilaislähtöinen Izad haluaa lähettää kesätöissä tienäänsä rahat Pakistaniin isoäidilleen. Izad ottaa yhteyttä paikalliseen etnisen ruokakaupan kauppiaseen, jonka hän on saanut kuulla tekevän Hawala-välitystä sivuliiketoimintanaan. Izad sopii etnisen ruokakaupan pitäjän kanssa rahasumman lähettämisestä Pakistaniin isoäidilleen, rahasumman välittämisestä maksettavasta komissiosta sekä tunnussanasta, jota vastaan isoäiti saa rahan kuitattua itselleen. Kun asiasta on päästy sopimukseen, etnisen ruokakaupan pitäjä ottaa yhteyttä Pakistaniin tuntemalleen Hawala-välittäjälle ja sopii rahan välittämisestä isoäidille. Izad kertoo isoäidilleen tunnussanan, jolla hän voi käydä kuittaamassa Izadin lähettämät rahat pakistanilaiselta Hawala-välittäjältä. Alla oleva kaavio 2. havainnollistaa Hawala-rahansiirtojärjestelmän toiminnan. (esimerkki mukailtu Madinger 2012, 294–295.)

Kuten aiemmin sanottu Hawala-rahansiirtojärjestelmässä raha ei fyysisesti liiku, vaan toiminta perustuu välittäjien keskinäiseen luottamukseen ja luoton antamiseen. Edellisessä esimerkissä Suomessa toimiva Hawala-välittäjä jäisi velkaa pakistanilaiselle Hawala-välittäjälle, mutta ennen pitkään he tasaisivat tilinsä sopivan tilaisuuden tullen. Toiminnalle on kuitenkin tyypillistä, että tilit saattavat olla tasaamatta Hawala-välittäjien välillä jopa vuosia (Passas 2004a, 114).

Toisinaan Hawala-rahavälitystoiminta voi olla välittäjille niin sanottua sivuliiketoimintaa muun liiketoimintansa ohessa, joka voi olla esimerkiksi maahantuonti tai -vientitoimintaa, rahanvaihtotoimintaa tai vähittäismyyntiä, kuten esimerkissä käytetty etnisen ruokakaupan pitäminen. Toisinaan laittomassa Hawala-toiminnassa rahavälitys saatetaan häivyttää osaksi muuta laillista liiketoimintaa ja Hawala-välittäjien keskinäinen tilien tasaaminen voidaan tehdä esimerkiksi yli- tai alilaskuttamalla muista tuotteista, tekemällä kokonaan perättömiä laskuja tai tekemällä laskutuksessa tahallisia virheitä. Esimerkin kaltaisessa tapauksessa helsinkiläinen etnisen ruokakaupan pitäjä voisi tilata pakistanilaiselta Hawala-välittäjältä esimerkiksi harvinaista maustetta, jota ei oikeasti ole edes olemassa muualla kuin laskussa. Hawala-välittäjien välillä voi olla myös oikeaakin liiketoimintaa. Silloin kyseeseen tulisi esimerkiksi yli- tai alilaskuttaminen riippuen kumpi on velkaa kummalle. (Cassara 2015, 57–58; esimerkki mukailtu Madinger 2012, 294–295.)

Laskuttamisen avulla tehty tilien tasaaminen vaatii pankkien normaalien tilisiirtojen käyttämistä. Tällöin on kuitenkin mahdollista, että ilmoitusvelvolliset pankit tekevät viranomaisille ilmoituksen epäilyistä rahanpesusta tai -terrorismin rahoituksesta. (Cassara 2015, 58.) Kotimaisten lähteiden perusteella Hawala-välittäjien tilien tasaaminen perustuu pääsääntöisesti käteisen rahan hyödyntämiseen eli rahalähetyksiin ja rahakuriirien toimintaan (Valtiovarainministeriö 2021a, 82). Myös mobiilimaksamisen tai virtuaalivaluuttojen hyödyntäminen voi tulla kysymykseen. Hawala-välittäjien keskinäiseen tilien tasaamiseen ei kuitenkaan ole olemassa täysin vakiintuneita malleja, vaan tilien tasaamisen keinoissa ainoastaan mielikuvituksen puute on ainoa rajoittava tekijä. (Passas 2004a, 114–115.)

Kaavio 2. Esimerkki kuva Hawala varainsiirrosta kahden henkilön välillä Helsingistä Pakistaniin. (Kaavio: Alkuperäinen kaavio Madinger 2012, 294.)

6.7 Käyttö Suomessa

FATF:n vuonna 2019 ilmestyneen Suomen maaraportin mukaan Suomessa toimii neljätoista rahanvälittäjäksi rekisteröitynyttä tai toimiluvalla toimivaa Hawala-välittäjää. Lisäksi FATF:n maaraportista ilmenee, että vuosien 2016–2017 aikana yhdeksän Hawala-välittäjää oli yrittänyt rekisteröityä maksupalvelun välittäjäksi, mutta syystä tai toisesta he ei olleet täyttäneet ehtoja. (FATF 2019, 27, 119–120.) Rekisteröimättömien eli laittomien Hawala-välittäjien lukumäärä ei ole

viranomaisten tiedossa, mutta viranomaisilla on viitteitä laittomasta Hawala-toiminnasta (Valtiovarainministeriö 2021a, 49).

Suomessa Hawala-välittäjät on arvioitu viranomaisten toimesta korkean riskin palveluiksi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen viitekehyksessä. Vuoden 2021 kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiarvion mukaan Hawala-välittäjät on arvioitu 0–4 asteikolla kaikista korkeimmalle tasolle 4 eli terrorismin rahoituksen riski on erittäin merkittävä. (Katso taulukko 1.) Kansallisen riskiarvion mukaan Hawalan avulla pystytään siirtämään rahaa helposti ja huomaamattomasti myös konfliktimaihin. Lisäksi viranomaisten kyky valvoa sitä on hyvin huono. Hawaloiden toiminta perustuu kansainvälisiin verkostoihin ja rahansiirrot toteutetaan pääsääntöisesti käteisellä, jonka johdosta rahan lopullisen määränpään selvittäminen viranomaisen toimesta on käytännössä mahdotonta. Riskiarvion mukaan on todennäköistä, että Hawalaa käytetään terrorismin rahoituksen välineenä Suomessa. (Valtiovarainministeriö 2021a, 82, 88.)

Myös Finanssivalvonnan vuonna 2020 julkaisemassa maksupalvelusektorin rahanpesun riskiarviossa Hawala-välittäjät on arvioitu korkeimpaan riskiluokkaan. Finanssivalvonnan riskiarvion mukaan rahanvälittäjien riskitasoa nostaa muun muassa suuri käteisen rahan käyttämisen määrä sekä välitettyjen maksujen maantieteellinen suuntautuminen alueille, joissa viranomaisvalvonta on heikkoa tai olematonta. Tällaisia alueita on muun muassa Pohjois- ja Koillis-Afrikka, Lähi-Itä ja Länsi-Aasia. Lisäksi Finanssivalvonnan mukaan rahanvälittäjien menettelytavoissa sekä riskiperustaisuudessa on puutteita. Toimintaa varten laadittuja menettelyohjeita ei ole noudatettu jokapäiväisessä toiminnassa sekä asiakkaiden ja näiden rahansiirtojen valvontaa on toteutettu puutteellisesti. (Finanssivalvonta 2020, 8.)

Sektori	Riskitaso
Hawalat	4
Virtuaalivaluuttapalvelujen tarjoajat	3
Luottolaitokset	3
Maksupalvelujen tarjoajat	3
Muut rahoituspalveluja tarjoavat	2
Rahoituslaitokset	2
Valuutanvaihto	2
Veroneuvontapalvelua tarjoavat tai verotukseen liittyvää tukea suoraan tai välillisesti tarjoavat	2
Kirjanpitäjät	2
Taidekauppiat	2
Käteiseen perustuva ilmoitusvelvollisuus (tavarankauppa)	2
Rahapelitoiminta	2
Muut oikeudellisia palveluja tarjoavat	2
Asianajajat	2
Tilintarkastajat	2
Vakuutustoiminta	2
Kiinteistönvälittäjät	2
Perintäliikkeet	2
Yrityspalvelujen tarjoajat	1
Panttilainausta	1
Vuokrahuoneiston välittäjät	1

Taulukko 1. Vuoden 2021 kansallisen riskiarvion terrorismin rahoituksen riskitasot. (Taulukko: Valtiovarainministeriö 2021a, 81.)

Hawala-välittäjät ovat rahanpesulain mukaan yhtä lailla ilmoitusvelvollisia, kuin muutkin finanssisektorilla toimivat toimijat. Siitä huolimatta Hawala-välittäjät eivät ole tehneet ainuttakaan ilmoitusta epäilyistä rahanpesusta tai terrorismin rahoituksesta. Vertailun vuoksi muut maksupalveluiden tarjoajat tekivät 2019 vuonna 32 790 ilmoitusta epäilyistä rahanpesusta tai terrorismin rahoituksesta. (Valtiovarainministeriö 2021a, 47.)

6.8 Käyttö terrorismin rahoituksen instrumenttina

Terrorismin rahoituksen vastaisessa taistelussa finanssisektoreille on asetettu runsaasti velvoitteita esimerkiksi asiakkaan tuntemisen ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen tunnistamiseen liittyen. Virallisen finanssisektorin tiukasta sääntelystä ja valvonnasta johtuen epäviralliset tai vaihtoehtoiset rahanvälittäjät, kuten Hawala-välittäjät ovat usein tahoja, jotka mahdollistavat terrorismin rahoittamisen. (Teichmann 2018, 287.)

Todisteita Hawala-rahansiirtojärjestelmän hyödyntämisestä terrorismin rahoittamiseen löytyy kirjallisuudesta ja tutkimuksista useita. Hawala on ollut monille terroristijärjestöille hyvin yleinen keino siirtää varoja erityisesti ennen vuotta 2001. Tärkeimpänä esimerkkinä mainittakoon terroristijärjestö al-Qaida, joka käytti Hawala-rahansiirtojärjestelmää yhtenä pääasiallisista tavoistaan siirrellä varoja ennen vuotta 2001 Lähi-Idän alueella. Vuoden 2001 jälkeen todisteita Hawalan käyttämisestä terroristijärjestöjen rahoitukseen löytyy vähemmän. Tämä johtuu pääsääntöisesti syyskuun 2001 terrori-iskujen johdosta alkaneesta terrorismin vastaisesta sodasta ja sen vaikutuksesta terroristijärjestöjen rahoitukseen. Tunnetuin 2001 vuoden jälkeen tapahtunut Hawala-rahansiirtojärjestelmän hyödyntäminen terrorismin rahoitukseen löytyy Yhdysvalloista vuodelta 2010. Pakistanilais-amerikkalainen Kashmiri Faisal Shahzad hyödynsi Hawala-rahansiirtojärjestelmää hankkiessaan varoja Pakistanin Taliban-liikkeeltä noin 12 000 \$ edestä Times Squaren autopommi-iskun suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Freeman & Ruehsen 2013, 10–11; Federal Bureau of Investigation 2010.)

Kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion 2021 mukaan on todennäköistä, että Hawalaa käytetään terrorismin rahoitukseen Suomessa (Valtiovarainministeriö 2021a, 82). Hawala-rahansiirtojärjestelmä liittyy Suomen tähän mennessä ainoaan terrorismin rahoitukseen liittyvä oikeustapaukseen. Tapauksessa neljää somalitaustaista miestä syytettiin terrorismin rahoittamisesta Hawala-rahansiirtojärjestelmää hyödyntäen. Miehet olivat lähettäneen suhteellisen pieniä rahasummia terroristijärjestö al-Shabaabille hyödyntäen Hawala-rahansiirtojärjestelmää. Käräjäoikeus tuomitsi miehet terrorismin rahoittamisesta vuonna 2014. Kuitenkin myöhemmin vuonna 2016 hovioikeus kumosi tuomiot, sillä esitutkinnassa ei pystytty osoittamaan, että varoja olisi käytetty nimenomaan terroristiseen toimintaan, vaikka varat vastaanottanut henkilö todennäköisesti oli yhteyksissä al-Shabaab terroristijärjestöön. Rahaa siis lähetettiin Hawalaa hyväksi käyttäen, mutta rahojen lähettämisen ei tässä tapauksessa todettu olevan laitonta. (Malkki & Saarinen 2019, 72–73.)

7 TERRORISMIN RAHOITUKSEN TORJUNTA

7.1 Terrorismin rahoituksen torjunta

Terrorismin rahoituksen torjunta on yksi terrorismin torjunnan osa-alue. Terrorismin rahoitusta vastaan taisteleva on ollut valtioille hyvin tehokas keino estää terrori-iskujen tapahtuminen. Toteutuneiden iskujen jälkeen iskujen takana toiminut tukioorganisaatio on kyetty paljastamaan seuraamalla ryhmän rahavirtoja. Rahavirtojen seuraaminen on usein antanut tärkeitä todisteita terrorismiin kytköksissä olevista yrityksistä, organisaatioista ja yksilöistä. (Puistola & Herrala 2006, 128.) Lisäksi terroristijärjestöjen rahoituksen ja taloudellisten seikkojen ymmärtäminen on auttanut viranomaisia ymmärtämään laajemmin terrorististen järjestöjen toimintatapoja ja on edistänyt muiden terrorismirikosten selvittämistä (Tuomaala-Järvinen 2020, 84–85).

Terrorismin rahoitusta vastaan taisteleva on ollut myös tehokas ennaltaehkäisyn keino. Kun terroristijärjestöjen rahavirrat on onnistuttu saamaan selville ja tyrehtyttämään esimerkiksi varojen jäädyttämisellä, ovat terroristien varat loppuneet ja toiminta on keskeytynyt ainakin hetkellisesti. (Puistola & Herrala 2006, 128.) Jos terrorististen järjestöjen rahoituksen tyrehtyttämällä ei olla kuitenkaan kokonaan kyetty lopettamaan järjestön toimintaa, on toimilla kuitenkin onnistuttu vähentämään järjestöjen uskottavuutta sekä toimintojen legitimitettiin, ja siten huononnettu järjestöjen toiminnan edellytyksiä (Tuomaala-Järvinen 2020, 84). Pidemmällä aikavälillä terroristien rahavirtojen seuraaminen ja tukkiminen on kuitenkin johtanut siihen, että terrorismin rahoittaminen on siirtynyt laillisista, helposti valvottavista kanavista, laittomiin vaihtoehtoisiiin rahanvälityskeinoihin, kuten esimerkiksi Hawalaan. Kehitys on johtanut siihen, että viranomaisilla on nykyään huomattavasti enemmän haasteita onnistuneesti selvittää terrorismin rahoittamiseen liittyviä rikoskokonaisuuksia. (Teirilä 2014, 99.)

7.2 Tyypilliset terrorismin rahoituksen menetelmät

Rahanpesun ja terrorismin kansallisessa riskiarviossa 2015 arvioidaan, että EU:n sisärajojen avoimuutta hyödyntävät käteiskuriirit, laittomat Hawala-välittäjät sekä huumausaineiden salakuljetus ja kauppa muodostavat kolme merkittävintä laitonta terrorismin rahoituksen metodia (Jukarainen & Muttillainen 2015, 60). Taulukossa 2. havainnollistetaan laajemmin terrorismin rahoituksen menetelmät niin laillisten ja laittomien kanavien osalta.

Kuten alla olevasta taulukosta voi huomata, terrorismin rahoituksen menetelmät voivat olla hyvin limittäisiä ja toisiinsa sekoittuvia menetelmiä. Esimerkiksi Hawala-välittäjät tyypillisesti tasaavat keskinäiset tilinsä juuri rahakuriireja käyttämällä. Toisaalta rahakuriirit voivat toimia myös itsenäisesti terrorismin rahoituksen menetelmänä. Lisäksi Hawala on ollut hyvin käytetty keino taulukossa mainituille maahanmuuttajajärjestöille tai -yhdistyksille tilittää rahaa lähtömaihinsa, sillä

usein Hawala voi olla ainut mahdollinen keino siirtää rahaa tiettyihin maihin (Valtiovarainministeriö 2021a, 141).

ESITUTKINTAVIRANOMAISTEN ARVIOT		
Laillisten kanavien hyväksikäyttö		
Erittäin yleinen tai todennäköinen	Kasvu ja vakavuus erittäin merkittävää	Harvinainen tai ei havaittu
<ul style="list-style-type: none"> • Peiteyritysten käyttö (esim. ravintola, kauppa) • Maahanmuuttaja- ja muiden yhdistysten hyväksikäyttö • Yhdistysavustusten väärinkäyttö • Rahankeräysten väärinkäyttö • Humanitäärinen apu kriisialueille 	<ul style="list-style-type: none"> • Peiteyritysten käyttö • Maahanmuuttaja- ja muiden yhdistysten hyväksikäyttö 	<ul style="list-style-type: none"> • Ulkomaan lähetystöjen hyödyntäminen • Ei-terrorismin viittaavan koulutuksen järjestäminen • Yritystukien väärinkäyttö
Laittomiin toimiin liittyvät menetelmät ja lähteet		
Erittäin yleinen tai todennäköinen	Kasvu ja vakavuus erittäin merkittävää	Harvinainen tai ei havaittu
<ul style="list-style-type: none"> • EU:n sisärajan avoimuutta hyödyntävät käteisrahakuriirit • Epävirallinen (rekisteröimätön) rahanvälitys (hawala) • Huumausaineiden salakuljetus ja kauppa (esim. khat) 	<ul style="list-style-type: none"> • EU:n sisärajan avoimuutta hyödyntävät käteisrahakuriirit • Epävirallinen (rekisteröimätön) rahanvälitys (hawala) • Huumausaineiden salakuljetus ja kauppa (esim. khat) 	<ul style="list-style-type: none"> • Korruptio tai lahjonta hyvämaineisissa yhdistyksissä • Laiton luottopankkitoiminta (koronkiskonta, voimaperintä)

Taulukko 2. Terrorismin rahoituksen menetelmät esitutkintaviranomaisten (Poliisi, Tulli, Rajavartiolaitos) arvioimana. (Taulukko: Jukarainen & Muttilainen 2015, 60.)

7.3 Ilmoitusvelvolliset toimijat

Rahanpesulaki velvoittaa muun muassa pankkeja ja muita finanssisektorin toimijoita laajasti erilaisiin toimenpiteisiin rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan saralla. Rahanpesulain alaisista toimijoista käytetään nimitystä ilmoitusvelvollinen toimija. Ilmoitusvelvollisten tulee muun muassa tuntea asiakkaansa ja tarvittaessa selvittää heidän epäilyttäviä liiketoimiaan. Havaitessaan epäilyttäviä liiketoimia tai transaktioita heillä on velvollisuus tehdä ilmoitus epäilystä rahanpesusta tai terrorismin rahoituksesta rahanpesun selvittelykeskukselle. (Finanssivalvonta 2021b.)

Rahanpesun selvittelykeskus vastaanotti vuonna 2020 ilmoitusvelvollisilta ennätyselliset 45 kappaletta ilmoituksia epäilystä terrorismin rahoituksesta. Edellisinä vuosina rahanpesun selvittelykeskus on vastaanottanut vuosittain noin 25 kappaletta epäiltyä terrorismin rahoituksen ilmoitusta. (Keskusrikospoliisi 2021, 27; Keskusrikospoliisi 2020, 5; Keskusrikospoliisi 2019, 11.)

Ilmoitusvelvollisten tekemät ilmoitukset epäilyistä terrorismin rahoituksesta voivat olla paljastavassa roolissa, jos Hawala-välittäjät tasaavat tilejään toisten Hawala-välittäjien kanssa normaaleja pankkisiirtoja käyttäen (Madinger 2012, 295). Pääsääntöisesti Hawala-välittäjät kuitenkin pyrkivät tekemään keskinäiset rahansiirtonsa käteistä rahaa ja rahakuriireja hyödyntäen (Valtiovarainministeriö 2021a, 82).

7.4 Hawala-välittäjien yhteistyö diasporan sisällä

Hawala-välittäjät eivät yleensä mainosta ulospäin omaa toimintaansa ja etenkin laittoman Hawalan tapauksissa Hawala-välitystoiminta voi olla ikään kuin piilotettu muun laillisen liiketoiminnan oheen. Yleensä tieto Hawala-välittäjien tarjoamista palveluista kulkeutuu suusanallisesti diasporien sisällä. Tästä seikasta johtuen tietolähteiden käytön tärkeys korostuu erityisesti laittomien Hawala-verkostojen tutkinnassa ja paljastamisessa. Tieto siitä, kuka lähettää rahaa kotimaahansa, millä tavalla ja kenen kautta, voi auttaa Hawala-välittäjien jäljille pääsemisessä. (Madinger 2012, 295; Teichmann 2018, 290.)

Avoimien lähteiden tiedonhaun perusteella edellä mainittu vaikuttaa pitävän hyvin paikkaansa. Yleisimpien internetin hakukoneiden hakutoiminnoilla hakeminen ei tuota yhtään osumia suomalaisista Hawala-välittäjistä. Ainoa julkinen lähde, josta saa konkreettista tietoa suomalaisista Hawala-välittäjistä on Finanssivalvonnan ylläpitämä valvottavat -rekisteri. Finanssivalvonnan valvottavat -rekisteristä on nähtävissä kaikki Suomessa toimiluvalliset tai rekisteröityneet maksulaitokset, sekä heidän yhteystietonsa ja mahdolliset internet-sivustonsa. Luonnollisesti laittomat Hawala-välittäjät eivät näy Finanssivalvonnan rekistereissä. (Finanssivalvonta 2021c.)

Laittoman Hawala-välittäjän jäädessä kiinni, häneltä löytyvä kirjanpito voi olla usein hyvin puutteellista. Usein laittomat Hawalat eivät pidä kovinkaan laajaa kirjanpitoa omasta toiminnastaan ja se käsittää vain välttämättömät tiedot rahansiirroista, jotta Hawala-välittäjä voi itse varmistua tiliensä täsmäämisestä. Tiedot usein myös hävitetään hyvin nopeasti, kun tilit on tasattu Hawala-välittäjien välillä. Erityisesti jos Hawala-välittäjä on tietoinen asiakkaansa rikollisista tai terroristisista tarkoituspäristä, on kirjanpito voitu jättää kokonaan tekemättä. Jos Hawala-välittäjän hallusta kuitenkin onnistutaan löytämään jonkinlaista kirjanpitoa, voidaan kirjanpidon sisällöstä mahdollisesti päästä muun verkoston ja asiakkaiden jäljille. (Passas 2004a, 113, 170.)

7.5 Hawalan tunnistaminen

Terrorismin rahoituksen torjunnassa Hawala-välitystoiminnan tunnistaminen muista eri terrorismin rahoituksen metodeista voi olla tärkeää. Hawalan tunnistamista voi helpottaa sen toiminnan tarkastelu seuraavaksi esiteltävien mallien avulla.

7.5.1 Hawalan jakaminen mustaan ja valkoiseen Hawalaan

John Cassara jaottelee Hawalan mustaan ja valkoiseen Hawalaan teoksessaan ”Hawala: An Alternative Remittance System” (2015, 60–61). Cassaran mukaan ylivoimaisesti suurin osa Hawalasta on valkoista eli laillista Hawalaa, mikä käsittää normaalien ihmisten tekemät rahansiirrot esimerkiksi ystävilleen tai perheelleen lähtömaihinsa ilman minkäänlaisia rikollisia aikeita.

Mustaksi Hawalaksi kutsutaan rikolliseen tai terroristiseen tarkoitukseen käytettävää Hawalaa (Cassara 2015, 61). Rikollisille ja terroristeille Hawalan ominaispiirteet, kuten vaikea jäljitettävyyden ja salamyhkäisyys tarjoavaa hyvän suojan laittomiin rahansiirtoihin. Musta Hawala on paljon käytetty työkalu terrorismin rahoitukseen, mutta se sopii myös perinteisemmän rikollisuuden käyttöön esimerkiksi rikoshyödyn siirtämiseen. (Passas 2004a, 112.)

7.5.2 Valkoisen ja mustan Hawalan tunnistaminen

Nikos Passas on julkaisussaan ”Indicators of Hawala Operations and Criminal Abuse” (2004b, 168–170) listannut tyypillisiä valkoisen ja mustan Hawalan ominaispiirteitä. Mustan ja valkoisen Hawalan tunnistaminen erilaisten toimijoiden toiminnasta voi olla ensiarvoisen tärkeää rikostutkinnan kannalta.

Alla listatut valkoisen- ja mustan Hawalan tunnistamisen indikaattorit voivat olla toimivia sovellettavaksi myös suomalaisessa toimintaympäristössä. Valkoisen Hawalan indikaattorit voivat olla hyödyllisiä yrittäessä tunnistaa rekisteröimätöntä Hawala-välitystoimintaa esimerkiksi yrityksen, yhdistysten tai henkilöiden tilitietoja ja/tai rahaliikennettä tutkiessa. Mustan Hawalan indikaattorit voivat olla hyödyllisiä tutkiessa jo havaitusta Hawala-välitystoiminnasta rikollisuuteen tai terrorismin rahoitukseen viittaavia piirteitä.

Indikaattorit valkoisen Hawalan tunnistamiseen:

1. Sekkejä, tilisiirtoja ja pankkitalletuksia pankkitilillä
2. Vilkaista maksuliikennettä vähätuloisen henkilön pankkitilillä (esim. työtön tai opiskelija)
3. Tilisiirtoja pois pankkitililtä epätyypillisiin kohteisiin (esim. ulkomaat)
4. Tilisiirtoja yrityksen tililtä toisille yrityksille, jotka ovat aivan eri toimialalla
5. Rahalähetyksiä ja rahakuriiripalveluita
6. Selittämätöntä valuutan vaihtokurssin vaihtelua
7. Ilmoitusvelvollisten tekemiä ilmoituksia rahanpesusta tai terrorismin rahoittamisesta

(Passas 2004b, 168–170.)

Alla olevassa listalla on tyypillisiä ”red flageja” eli niin sanottuja vaaran merkkejä mustasta Hawalasta eli Hawalan käyttämisestä rikolliseen tai terroristiseen tarkoitukseen. On huomioitava, että yksikään alla mainituista indikaattorista ei ole suora todiste rikoksesta, mutta antaa syytä epäillä, että kaikki kyseisessä liiketoiminnassa ei ole kohdallaan.

Indikaattorit mustan Hawalan tunnistamiseen:

1. Erilaiset kirjaus menetöt joidenkin asiakkaiden kohdalla
2. Ei kirjauksia tai merkintöjä joidenkin isojen tilisiirtojen kohdalla
3. Päivittäin isojen rahasummien siirtoja
4. Yksittäisiä isoja siirtoja yksittäiselle asiakkaalle
5. Erilaisia rahan keräys- tai perintämenetelmiä
6. Tilisiirrot ovat hyvin epäsäännöllisiä (esim. hyvin isoja summia silloin tällöin)
7. Välittäjät tai yritykset, joiden kanssa on tilisiirtoja ovat hyvin eri alalla
8. Henkilöt ja yritykset, joiden tileille on rahan siirtoja, ovat mukana laittomassa toiminnassa
9. Toimet eivät ole järkeviä taloudellisesta näkökulmasta (eli huonoa bisnestä)
10. Erilaiset komissiot tai lisäkulut normaaleilla asiakkailla

(Passas 2004b, 168–170.)

7.6 Haasteet

FATF:n vuonna 2019 julkaisemassa Suomen maaraportissa esitetään huoli rekisteröityjen Hawala-välittäjien sekä todennäköisten rekisteröimättömien Hawala-välittäjien vähäisestä valvonnasta Suomessa. FATF:n mukaan niin rekisteröityneet ja erityisesti rekisteröimättömät Hawala-välittäjät ovat korkean riskin maksunvälityspalveluita erityisesti terrorismin rahoittamiseen liittyen. FATF:n mukaan rekisteröityneet Hawala-välittäjät eivät ole tehneet vuosien 2015–2017 aikana ensimmäistäkään ilmoitusta epäilyistä rahanpesusta tai terrorismin rahoittamisesta. (FATF 2019, 111, 119–120.)

Hawala-järjestelmä on myös suomalaisten viranomaistahojen puolesta luokiteltu korkeimman riskin luokkaan. Finanssivalvonnan vuonna 2020 julkaisemassa maksupalvelusektorin riskiarviossa sekä uusimmassa kansallisessa rahanpesun ja terrorisminrahoituksen riskiarviossa Hawala-välittäjät on arvioitu kaikista korkeimman riskin palveluiksi, mitä tulee rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen. (Finanssivalvonta 2020, 8; Valtiovarainministeriö 2021a, 88.) Myös vuonna 2015 julkaistussa rahanpesun ja terrorismin kansallisessa riskiarviossa Hawala nostettiin erittäin todennäköiseksi terrorismin rahoituksen menetelmäksi (Jukarainen & Muttilainen 2015, 60).

Kaikesta huolimatta Suomessa on vuoden 2015 jälkeen aloitettu ainoastaan yksi terrorismin rahoituksen esitutkinta ja lainvoimaisia tuomioita ei ole annettu vielä ensimmäistäkään. Oikeustapausten puuttuminen aiheuttaa viranomaisille ja ilmoitusvelvollisille haasteita tunnistaa terrorismin rahoitusta ja arvioida sen tunnusmerkistöjä, sillä vertailupohjaa ei ole. Terrorismin rahoituksen esitutkintojen vähäisyyttä selittää osaltaan lainsäädäntö ja sen tulkinta. Lainsäädäntö edellyttää terrorismin rahoitukseen liittyvissä rikosasioissa rahoittajalta tietoisuutta varojen käyttämisestä terroristisiin tarkoituksiin. Terroristiset rikokset tapahtuvat melkein poikkeuksetta kriisialueilla, jonka johdosta asian tutkiminen ja toteen näyttäminen on ollut todella haastavaa. (Valtiovarainministeriö 2021b, 79.)

7.7 Mahdollisuudet

Tulevaisuudessa tietotekniikka tarjoaa uudenlaisia mahdollisuuksia ja tapoja terrorismin rahoituksen torjuntaan. Tekoälyn ja Big datan hyödyntäminen tulevaisuudessa niin viranomaisten kuin ilmoitusvelvollisten toiminnassa voi olla yksi tapa tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa. (Olavsrud 2015.) Big datalla tarkoitetaan erittäin suurien ja jatkuvasti muuttuvien tietomassojen ja niiden sisältämien tietojen hyödyntämistä erilaisia analyysi- ja algoritmimenetelmiä hyödyntäen (LUT University 2019). Teknologiaan ja IT-asioihin keskittyvä aikakauslehti CIO käsitteli vuonna 2015 julkaistussa artikkelissaan ”How Big Data Analytics Can Help Track Money Laundering” uusien teknologioiden tuomia mahdollisuuksia valvoa kansainvälisiä rahavirtoja tekoälyä ja Big dataa hyödyntäen. Artikkelissa tuotiin esille, miten ilmoitusvelvolliset, mutta myös viranomaiset voisivat hyödyntää Big dataa ja tekoälyä omien lakisääteisten velvollisuuksien hoitamisessa. Tekoälyn ja Big dataan perustuvalla valvonnalla voitaisiin saavuttaa huomattavaa tehostusta esimerkiksi rahaliikenteen seurantaan ja epäilyttävien rahansiirtojen seulontaan etenkin viranomaisten sekä isojen finanssialan toimijoiden keskuudessa. (Olavsrud 2015.)

Esitutkintaviranomaisten toiminnassa Big datan ja tekoälyn hyödyntäminen tukevat tietojohdoista poliisitoimintaa. Big data ja tekoäly edistävät tärkeiden ja merkityksellisten tietojen havaitsemista ja seulomista suurista tietomassoista. Esimerkiksi pankkitiedoista tai rahasiirroista muodostuvaa tietomassaa voi olla täysin mahdotonta seuloa järkevästi ihmisvoimin, mutta tekoälyn ja Big datan tehokas hyödyntäminen voisi olla yksi ratkaisu haasteeseen. Tiukkojen henkilöstöressurssien johdosta Big datan ja tekoälyn tehokas hyödyntäminen organisaatiossa vapauttaisi henkilöstöressurssia yksinkertaisista tehtävistä tärkeämpiin ja merkityksellisempiin tehtäviin, joita voisi olla esimerkiksi tiedon analysoiminen ja sen avulla poliisitoiminnan suuntaaminen alueille, joissa sitä eniten tarvittaisiin. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen saralla automatisoiduista ja tekoälyä hyödyntävistä prosesseista voitaisiin hyödyntää esimerkiksi finanssisektorilta tulevista hyvin laajojen tietomassojen käsittelyssä sekä analysoinnissa. (Olavsrud 2015; Sutela 2020.)

Rahanpesun selvittelykeskuksen vuoden 2020 vuosikatsauksen mukaan rahanpesun selvittelykeskuksella on käynnissä useita tekoälyn käyttöönottoon liittyviä hankkeita. Rahanpesun selvittelykeskuksen mukaan tekoälyä ja muita uudenlaisia teknologioita tulnaisiin käyttämään muun muassa rahanpesun estämiseen, paljastamiseen ja selvittelyyn. Lisäksi uudenlaisen teknologian ja ohjelmistojen avulla rahanpesun selvittelykeskuksen vastaanottamien ilmoitusten käsittelyprosessia halutaan automatisoida, jolloin ihmistyötä voidaan suunnata muualle. (Keskusrikospoliisi 2021, 39–40.)

Herrasmieshakkerit -podcastissa vierailut Europolissa työskentelevä Tero Toivonen esitti podcastissa ajatuksiaan kansainvälisen maksuvälineriikollisuuden torjumisen kehittämiseksi. Yksi Toivosen ehdotuksista olisi perustaa kansainvälisen maksuvälineriikollisuuden torjunnan avuksi viranomaisten ja finanssisektorin yhteinen analyysikeskus, joka edistäisi toimijoiden keskinäistä yhteistyötä ja näin helpottaisi rikostorjuntaa. Rahanpesun selvittelykeskuksen vuoden 2020 vuosikatsauksessa rahanpesun selvittelykeskus ilmoittikin aloittavansa Public-Private yhteistyön, jossa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen parissa työskentelevät viranomaiset ja yksityisen sektorin toimijat muodostavat asiantuntijaryhmän. Public-Private yhteistyön tavoitteena on kehittää toimijoiden yhteistyötä ja tiedonvaihtoa. Public-Private asiantuntijaryhmä kokoontuu joka toinen kuukausi ja kokoontumisissa on tavoitteena vaihtaa ajankohtaista tietoa ja kehittää kummankin osapuolen toimintaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen kontekstissa. (Keskusrikospoliisi 2021, 40–41; Herrasmieshakkerit 2020.)

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

8.1 Haastattelu rahanpesun selvittelykeskus

Tämä opinnäytetyön osio on kirjoitettu 11.3.2021 toteutetun verkkohaastattelun pohjalta. Haastattelu toteutettiin haastatteleamalla etäyhteyksien välityksellä kahta Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskuksen työntekijää. Haastateltavista tulen käyttämään nimitystä haastateltava 1 ja haastateltava 2. Kummatkin haastateltavat työskentelevät terrorismin rahoitukseen liittyvissä työtehtävissä ja heillä on vahva tietämys Hawalasta. Halusin toteuttaa haastattelun juuri rahanpesun selvittelykeskukselle, sillä hyvin nopeasti aihealueeseen tutustumisen jälkeen huomasin, että rahanpesun selvittelykeskuksella on Suomessa paras tietämys aihealueen ympäriltä.

Haastattelurunko koottiin kahden teeman ympärille. Ensimmäisen teeman tarkoituksena oli selvittää, miten laajassa mittakaavassa Hawalaa esiintyy Suomessa ja millaisia erityispiirteitä suomalaisessa Hawala-välitystoiminnassa on verrattuna kansainväliseen toimintaan. Toinen teema oli Hawalaan liittyvien rikosasioiden esitutkinta. Millaisia erityispiirteitä Hawalaan liittyvissä esitutkinnoissa Suomessa on ja millaisilla keinoilla Hawalaa tutkitaan. Haastattelukysymykset löytyvät liitteestä 1.

8.1.1 Hawala-välittäjät Suomessa

Kirjallisuuskatsauksessa ei noussut esiin tarkempaa tietoa suomalaisista Hawala-välittäjistä, joten haastattelu oli hyvin luonnollista aloittaa suomalaisten Hawala-välittäjien tilanteen kartoittamisella. Kysyttäessä haastateltavilta millainen ilmiö Hawala on Suomessa ja kuinka se eroaa ulkomailla toimivaan Hawalaan, haastateltavat kertoivat, että Hawala-välitystoiminta Suomessa noudattaa hyvin pitkälti samoja lainalaisuuksia kuin muuallakin maailmalla. (Haastateltava 2)

”Koska tämä on aika diaspora vetoista toimintaa, niin lähtökohtaisesti se ei kauheasti eroa konkreettisena toimintana siitä miten sitä nyt pyöritetään, vaikka jossain Lontoossa tai New Yorkissa tai missä tahansa.” Haastateltava 2

Haastateltavien mukaan Suomessa toimii noin kymmenen rekisteröitynyttä Hawala-välittäjää. Lisäksi Suomessa toimii useita notifiikaatiolla toimivia Hawala-välittäjiä eli toimijoita, jotka ovat rekisteröityneet välittäjiksi toisessa Euroopan maassa ja notifioidulla toimintansa he saavat luvan toimia Suomessa. (Haastateltava 1) Notifiikaatiopohjainen Hawala-välitystoiminta toimii yleensäkin niin sanotulla franchising-toimintamallilla (Haastateltava 2).

Haastateltavan 1 mukaan laittomien eli mustien Hawaloiden määrää on huomattavasti vaikeampi arvioida. Rahanpesun selvittelykeskuksen arvion mukaan mustia Hawaloita toimii kuitenkin Suomessa noin parikymmentä. Haastateltavan 1 mukaan mustien Hawaloiden luokittelu on hyvin haastavaa, sillä kyseiset toimijat saattavat mieltää oman toimintansa esimerkiksi humanitäärisenä yhdistystoimintana tai Hawala-välitystoiminta saattaa olla piilotettu esimerkiksi kaupan tai vaate liikkeen toiminnan yhteyteen. Lisäksi merkille pantavaa Hawala-välitystoiminnassa on sen sekavuus sekä kaotisuus.

”Näiden Hawaloiden rahat menee sekaisin ja yhden putiikin tai yhden luukun alla voi toimia useampi Hawala. Ja sitten ne menevät viimeistään sekaisin, kun niitä ruvetaan viemään ulos maasta esim. kuriirien mukana.” Haastateltava 1

Hawala-välittäjät sijoittuvat haastateltavien mukaan maantieteellisesti pääosin pääkaupunkiseudulle. Pääkaupunkiseudulla Hawala-välitystoiminta keskittyy hyvin vahvasti Itä-Helsinkiin ja siellä erityisesti Puhoksen ostoskeskukseen sekä Kontulaan. (Haastateltava 1) Myös muutamia yksittäisiä Hawala-välittäjiä löytyy muista Suomen isoimmista kaupungeista, kuten Tampereelta ja Turusta (Haastateltava 2).

Kysyttäessä Hawala-välittäjien vuosittain välittämän rahan määrää haastateltavat sanoivat, että rahanpesun selvittelykeskuksella ei ole tarkkaa tietoa Hawala-välittäjien vuosittain välittämästä rahan määrästä. Arvioiden mukaan Hawala-välittäjät välittävät vuosittain 20–30 miljoonaa euroa ulkomaille. (Haastateltava 2) Välitetyn rahan määrän arviointia vaikeuttaa se, että rahanpesun selvittelykeskuksella ei ole vertailutietoa lähetyksistä esimerkiksi rahanpesuilmoitusten muodossa,

joten välitetyn rahan määrää joudutaan arvioimaan kuriirien kuljettaman rahamäärän perusteella (Haastateltava 1). Koronapandemia on entisestään vaikeuttanut välitetyn rahan seuranta, sillä matkustusrajoitukset ovat rajoittaneet rahakuriirien liikkumista ja näin tehneet rahakuriirien seuraamisen entistä vaikeampaa (Haastateltava 2).

Kirjallisuuskatsauksessa ilmi tullut tyypillinen 2–5 %:n komissio Hawala-siirrosta kuulostaa haastateltavan 2 mielestä järkevältä tasolta myös Suomessa, tosin tarkkaa tietoa asiasta ei ole saatavissa. Hänen mukaansa osa Hawala-välittäjistä kertoo tekevänsä välitystoimintaa nollakomissiolla. Tämän seikan todenperäisyyden, sekä todellisen komission suuruuden saisi selville haastateltavan 2 mukaan vain, jos pääsisi käsiksi Hawala-välittäjien kirjanpitoon.

”Suomessa (komissio) myös vaihtelee hyvin paljon. Osa ilmoittaa tekevänsä niin kuin hyväntekeväisyyteen ja hyvää hyvyttään. Se, että ottaako he oikeasti sitten provikkaa välistä, niin ehkä meidän pitäisi saada niiden täsmällinen tilinpito, että pystyttäisiin sanomaan tällaista ja neidän ei lähtökohtaisesti näitä hirveästi ilmoittele meille, että miten se provikka otetaan.” Haastateltava 2

8.1.2 Diasporan suuri rooli Hawala-välitystoiminnassa

Kysyttäessä haastateltavilta mitkä tahot pyörittävät Hawala-välitystoimintaa Suomessa, kävi ilmi, että somali diaspora hallinnoi pääasiassa Suomessa tapahtuvaa Hawala-rahavälitystoimintaa. Haastateltavan 1 käsityksen mukaan somali diasporan sisällä toimivat Hawala-välittäjät välittävät varoja pääasiassa Afrikan sarveen käsittäen Somalian, Etiopian ja Kenian. Lisäksi kurdi- ja arabi diasporilla on omia Hawala-välittäjiä, joiden toiminta on keskittynyt ravintoloiden yhteyteen. Hawala-välittäjien välittämän rahan maantieteellistä suuntautumista ei kuitenkaan voida tarkkaan yksilöidä, koska rekisteröityneiden Hawala-välittäjien ilmoitusvelvollisuuden toteutumisessa on suuria puutteita ja laiminlyöntejä.

Haastattelussa esille nousi monella tapaa diasporien merkittävä rooli Hawala-rahansiirtojärjestelmän pelikenttänä sekä omalla tavallaan myös toiminnan mahdollistajana. Tietyn kulttuurin muodostama diaspora muodostaa suuren maailmanlaajuisen verkoston, minkä puitteissa Hawala-välitystoimintaa pääsääntöisesti tehdään. Haastateltava 2 halusi myös korostaa, että henkilö- ja sukulaissuhteiden merkitys Hawala-rahavälitystoiminnassa on todella suuri, kuten haastateltava 2 alla olevassa lainauksessa selventää. (Haastateltava 2)

”Tämä on tällainen kulttuuriantropologinen juttu, että ensisijaisesti neidän (Hawalat) tekevät bisnestä niin sanotusti omiensa kanssa ja seidän on ihan selvää. Totta kai oman kulttuurin ihmiset kuuluvat enemmän sisäryhmään, ovat luotettavampia ja raha-asioiden kanssa haluat olla mahdollisimman luotettavien henkilöiden kanssa tekemisissä tai luotettavaksi koettujen. Ja totta kai silloin siiloutuu nämä hommat, mutta jotta arvo saadaan kuljetettua silloin nämä Hawaladarit joutuu tekemään bisnestä sen kanssa, joka saa sen arvon sinne kuljetettua minne pitää.” Haastateltava 2

8.1.3 Arvon siirtäminen hawalaa hyödyntäen

Kirjallisuuskatsauksessa esiteltiin monipuolisesti erilaisia keinoja siirtää varallisuutta Hawala-välittäjien kesken. Kysyttäessä haastateltavilta tyypillisimpiä suomalaisten Hawala-välittäjien keinoja siirtää varallisuutta toisille välittäjille, haastateltava 1 vastasi, että aikaisemmin yleisin varojen siirtotapa on ollut pankkisiirto. Nykyään välittäjien keskinäinen tilien taseus hoidetaan pääsääntöisesti käteisellä käteiskuriireja hyödyntäen. Virtuaalivaluuttojen käytöstä välittäjien keskinäiseen tilien tasaamiseen ei ainakaan vielä ole saatu viitteitä.

”Pääosin uskoisin, että käteinen on se millä täällä tasaukset tehdään, mutta järjestelmän luonteesta johtuen niin mikä tahansa arvon siirtoa käy.” Haastateltava 1

”Kyllä meillä on ollut nyt havaintoja siitä, että ne on käteiskuriirien pitkälti kuljettamia nykyään. Virtuaalivaluutoista ei vielä selkeitä viitteitä, mutta sitä ei voi sulkea pois.” Haastateltava 1

Haastateltava 2 halusi kuitenkin korostaa järjestelmän luovuutta ja kekseliäisyyttä arvon siirtämisen suhteen. Varsinkin rajat ylittävien velkasuhteiden hoidossa voidaan tarvittaessa hyödyntää hyvinkin monimutkaisia ja kekseliäitä tapoja siirtää arvoa, eikä rahakuriiri ole ainut mahdollinen metodi tasata tilejä.

”Velat voidaan kuitata sen järjestelmän sisällä ihan millä tahansa, siis jopa palveluksista lähtien. Ja se, että miten se sitten tehdään, niin meillä ei ole sellaista näkyvyyttä, kun mä toivoisin sinne. Varsinkin kun mennään rajojen yli, niin järjestelmä voi keksiä hyvinkin luovia keinoja, ihan mitä tahansa, niin kuin suurin piirtein siitä lähtien, että ostetaan veljenpojalle auto, kun se tarvitsee ja kun mä oon sulle velkaa ja niin edespäin.” Haastateltava 2

Hieman yllättäen kirjallisuuskatsauksen ulkomaisissa lähdemateriaaleissa paljon esillä ollut yli-, ali- tai ”feikkilaskuttaminen” ei haastateltavien mukaan kuulunut rahanpesun selvittelykeskuksen havaitsemiin tai tuntemiin rahansiirron metodeihin. (Haastateltava 1 ja 2)

8.1.4 Viranomaisten ja Hawala-välittäjien yhteistyö

Kysyttäessä haastateltavien kokemuksia Hawala-välittäjien ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä, haastateltava 1 kertoi, että viranomaisten ja Hawala-välittäjien yhteistyö ei yleisesti ottaen suju kovinkaan hedelmällisesti.

”Ne (Hawala-välittäjät) ei ole olleet halukkaita ilmoittamaan tai juurikaan tekemään yhteistyötä. Saattaa olla, että tämä liittyy siihen kulttuurillisen ja diasporan paineeseen ja tavallaan ollaan omaksuttu se sääntö siitä, että ei ole soveliasta tehdä viranomaisten kanssa yhteistyötä ja kun me autamme veljiä ja siskoja, niin ei meillä ole syytäkään raportoida näistä. Sehän on lainvastaista menettelyä ja tämä on harmi, enkä mä keksi mitään muuta syytä. Tietoisia he kyllä tästä ovat, sen

verran heitä ollaan paimennettu. Sen varjoon he eivät voi mennä, että he eivät ole tästä tietoisia. Mutta kyllä tämä on ihan tietoinen valinta siitä, että näin ei tehdä.” Haastateltava 1

8.1.5 Terrorismin rahoituksen esitutkinta

Haastattelun aikana pyrin selvittämään terrorismin rahoittamisen sekä erityisesti Hawalan esitutkintaan liittyviä seikkoja ja erityispiirteitä. Haastateltavan 1 mukaan terrorismin rahoituksen esitutkinnan erityispiirteisiin on sinällään hankala ottaa kantaa, sillä Suomessa kyseisiä esitutkintoja ei ole ollut kuin yksi sitten vuoden 2015 jälkeen. Haastateltava 1 kuitenkin kertoi, että terrorismin rahoituksen esitutkinta ei suuresti eroa normaalista talousrikostutkinnasta ja siinä toimivat hyvin pitkälti perinteiset talousrikostutkinnan työkalut, kuten laskenta ja Excel Pivot-työkalun käyttö.

Mikäli Hawala-välittäjä epäiltäisiin rikoksesta, haastateltavan 1 mukaan esimerkiksi mustaa Hawala-välitystoimintaa pyörittävä luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voisi syyllistyä maksulaitoslain 49 §:n mukaiseen maksulaitosrikokseen. Maksulaitosrikokseen syyllistyy, jos tarjoaa maksupalveluita ilman siihen oikeuttavaa toimilupaa tai rekisteröintiä. Maksulaitosrikoksesta säädetty ankarin rangaistus on kuusi kuukautta vankeutta. Haastateltavan 1 mukaan maksulaitosrikos on sinällään haastava rikosnimike, sillä sen rangaistusmaksimi ei mahdollista juurikaan pakkokeinojen käyttöä epäillyn rikoksen tutkimiseen.

Epäillessä Hawala-välittäjää tai hänen asiakastaan rikoslain 34a luvun 5 §:n mukaisesta terrorismin rahoittamisesta tai rikoslain 32 luvun 7 §:n mukaisesta törkeästä rahanpesusta esitutkintaviranomaisella on käytössään huomattavasti laajemmat ja kovemmat pakkokeinot, joiden avulla epäiltyä rikosta voidaan tutkia. Rahanpesun selvittelykeskuksella on myös oikeus saada Hawala-välittäjän kirjanpito rahanpesulain tai laista rahanpesun selvittelykeskuksesta nojalla, jos Hawala-välittäjää tai Hawala-välittäjän asiakasta epäillään rikoksesta (Haastateltava 1).

8.1.6 Hawalaan liittyvien esitutkintojen haasteet

Viranomaisten ja Hawala-välittäjien yhteistyön haasteita käsiteltiin jo edellisissä kappaleissa, mutta haastateltavien mukaan Hawalan- ja terrorismin rahoituksen esitutkintoihin liittyy myös muita haasteita kuin yhteistyö. Haastateltavan 1 mukaan heillä, sekä muilla viranomaisilla on omat ongelmansa terrorismin rahoittamiseen liittyvien kokonaisuuksien paljastamisessa ja esitutkinnassa siitäkin huolimatta, että haastateltavien näkökulmasta edellä mainittua toimintaa tapahtuu Suomessa.

”Mun mielestä on selkeätä, että meillä on jihadistista toimintaa ja myöskin sitä rahoittamista tapahtuu eri henkilöiden ja näiden verkostojen välillä.” Haastateltava 1

Haastateltavan 1 mukaan pääasiallinen syy terrorismin rahoittamisen esitutkintojen haasteisiin on lainsäädäntö ja sen tunnusmerkistö.

”Vaikeuksia on tämän rikoksen tunnusmerkistön kanssa, elikkä kun täytyy osoittaa se tarkoitus ja terrorismirikoksessa on vielä korotettu tahallisuus vaatimus. Täytyy osoittaa, että nimenomaan tämä henkilö, joka lähettää rahaa, on mieltänyt sen todennäköiseksi, että varat päätyvät terroristiselle taholle. Pitää vielä osoittaa se, että vastaanottaja on terroristijärjestö ja jatkossa terroristijärjestön jäsen, se on hankala todisteluketju.” Haastateltava 1

Tutkinnan haastavuutta lisää haastateltavan 1 mukaan terrorismirikoksissa syyttäjän hyvin vahva rooli. Haastateltavan 1 kokemusten mukaan syyttäjät ovat olleet hyvin varovaisia avaamaan esitutkintoja terrorismiin liittyvissä jutuissa. Vuonna 2015 uudistetun terrorismin rahoituksen lainsäädännön odotettiin tuovan helpotusta terrorismin rahoituksen esitutkintaa, mutta lakiuudistuksesta huolimatta terrorismin rahoituksen esitutkinnoissa on edelleen haasteita.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

9.1 Johdanto

Tässä luvussa pyrin vastaamaan tämän opinnäytetyön kolmanteen tutkimuskysymykseen, joka on muotoiltu muotoon: ”Millaisia keinoja, työkaluja ja mahdollisia haasteita suomalaisilla esitutkintaviranomaisilla on tutkia Hawala-rahansiirtojärjestelmää, kun sitä käytetään terrorismin rahoituksen työvälineenä?” Tutkimuksen aikana olen havainnut useita erilaisia haasteita, joita viranomaisilla voi olla terrorismin rahoituksen torjunnassa. Tässä luvussa tulen käsittelemään esille nousseita haasteita, sekä myös pohtimaan mahdollisia ratkaisuehdotuksia.

9.2 Viranomaisten ja Hawala-välittäjien yhteistyö

Rahanpesun selvittelykeskuksen työntekijöiden haastattelussa nousi useita kertoja esille, että viranomaisilla ja Hawala-välittäjillä on haasteita keskinäisessä yhteistyössään. Haasteet johtuivat haastateltavien omien näkökulmien mukaan pääsääntöisesti diasporan paineesta olla tekemättä yhteistyötä viranomaisten kanssa. Haastateltavien näkökulmia osaltaan vahvistaa esimerkiksi useat viranomaisten laatimat asiakirjat. Muun muassa vuoden 2021 kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiarviossa ja Finanssivalvonnan maksupalvelusektorin riskiarviossa mainitaan Hawala-välittäjien laiminlyövän muun muassa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan menetelmiä ja lainsäädäntöä. Lisäksi Hawala-välittäjät eivät ole tehneet ensimmäistäkään ilmoitusta epäillystä rahanpesusta tai terrorismin rahoituksesta. (Valtiovarainministeriö 2021a, 47, 49; Finanssivalvonta 2020, 8.)

Rekisteröityneillä ja toimiluvallisilla Hawala-välittäjillä on rahanpesulain 4 luvun 1 §:n mukaan velvollisuus ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle havaitessaan viitteitä rahanpesusta tai terrorismin rahoittamisesta (Rahanpesulaki 4:1). Sen johdosta on mielenkiintoista sekä huolestuttavaa, että Hawala-välittäjät eivät ole olleet innokkaita tekemään lain velvoittamia ilmoituksia rahanpesun tai terrorismin rahoituksen epäilyistä, tai muutenkaan tekemään yhteistyötä viranomaisen kanssa.

9.3 Terrorismin rahoituksen lainsäädäntö

Haastattelun perusteella kävi ilmi, että esitutkintaviranomaisilla on haasteita saada terrorismin rahoituksen juttuja esitutkintaan. Syitä nykyiseen tilanteeseen on haastateltavien mukaan useita, mutta keskeiseksi ongelmaksi nimettiin lainsäädäntö ja sen tulkinta. (Haastateltava 1.) Vuoden 2021 kansallisessa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiarviossa tunnistettiin myös lainsäädännön tuomat haasteet terrorismin rahoituksen esitutkintaan. Terrorismin rahoituksen esitutkinnat ovat riskiarvion mukaan haastavia, sillä rikoslaki edellyttää rahoittajalta tietoisuutta varojen käyttämisestä terroristiseen tekoon. Rahoittajan tietoisuuden toteen näyttäminen on todettu hyvin haastavaksi, ja tämän lisäksi terroristiset teot tapahtuvat pääasiallisesti kriisialueilla, tehden esitutkinnan suorittamista hyvin haasteellista. Oikeustapausten puute vaikeuttaa olennaisesti riskien arviointia niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla. (Valtiovarainministeriö 2021a, 79.)

Ilmeisesti lainsäädännön haasteet on tunnistettu ja niitä on myös käsitelty laajemminkin valtionhallinnossa, sillä oikeusministeriön työryhmämietintö on ottanut kantaa terrorismin rahoituksen lainsäädännön haastavuuteen. Oikeusministeriön kannan mukaan tietynlaisen rikoksen näytön hankkimiseen liittyvät haasteet eivät kuitenkaan sellaisenaan ole peruste muuttaa lainsäädäntöä, jotta teon tunnusmerkistöjen arvioiminen olisi tulevaisuudessa helpompaa. (Oikeusministeriö 2020, 56.)

Toinen haastatteluissa esille noussut lainsäädännöllinen seikka on maksulaitosrikos. Haastateltavien mukaan maksulaitosrikos on ensisijainen rikos, josta Hawala-välittäjää epäillään, jos hän on esimerkiksi ilman toimilupaa tai rekisteröintiä tehnyt rahanvälitystoimintaa. Haastateltava 1 piti maksulaitosrikosta haasteellisena rikosnimikkeenä, sillä sen matala rangaistusmaksimi ei mahdollista järeiden pakkokeinojen käyttämistä. Tämän seikan kohdalla tulisi pohtia myös mahdollisia muita rikosnimikkeitä, sillä laitonta rahanvälitystä tekevä Hawala-välittäjä syyllistyy toiminnassaan hyvin helposti myös rikoslain 30 luvun 9 §:n mukaiseen kirjanpitorikokseen ja/tai rikoslain 29 luvun 1 §:n mukaiseen verorikokseen. Tätä seikkaa ei valitettavasti tämän tutkimuksen puitteissa päästy laajemmin tutkimaan. Mustan Hawala-välittäjän syyllistyminen vero- ja kirjanpitorikoksiin voisi olla hyvä ja mielenkiintoinen jatkotutkimuksen aihe.

9.4 Hawala-välittäjät ja rahakuriirit

Tutkimuksen kirjallisuuskatsauksessa esiteltiin monipuolisesti erilaisia kirjallisuudesta löytyviä keinoja, miten Hawala-välittäjät siirtävät arvoa tai rahaa. Tutkimuksen haastattelussa rahanpesun selvittelykeskuksen haastateltavat kuitenkin nimesivät rahakuriirit pääasiallisiksi keinoiksi siihen, kuinka Hawala-välittäjät siirtävät nykyisin varallisuutta toisilleen. Toisaalta haastateltavat halusivat myös painottaa järjestelmän kekseliäisyyttä siirtää varallisuutta. Joka tapauksessa tämä seikka oli hiukan yllättävä, sillä kirjallisuuskatsauksen aikana ulkomaisista lähdeaineistoista nousi useaan otteeseen esille myös muita rahansiirron keinoja kuin vain käteinen raha ja rahakuriirit. Uusin kansallinen rahanpesun riskiarvio vuodelta 2021 sekä vanhempi vuoden 2015 kansallinen riskiarvio tukevat myös osaltaan haastattelussa ilmi tulleita seikkoja rahakuriirien käytön yleisyydestä. (Valtiovarainministeriö 2021a, 82; Jukarainen & Muttilainen 2015, 60.)

Haastattelun mukaan Hawala-välitystoiminta on kansainvälisesti hyvin yhteneväistä toimintaa (Haastateltava 2). Tämän johdosta voi varmastikin olettaa, että varallisuuden siirron keinot ovat kansainvälisesti suhteellisen yhteneväisiä. Täten on mielenkiintoista, että suomalaisilla viranomaisilla ei ole havaintoja muista varallisuuden siirtokeinoista kuin vain käteiskuriireista. Pohdintani mukaan varallisuuden siirron metodien yksipuolisuudessa voi olla kyse maakohtaisista eroavaisuuksista, jotka voivat johtua esimerkiksi maakohtaisesta lainsäädännöstä tai esimerkiksi suomalaisen finanssisektorin tehokkaasta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnasta. Näiden seikkojen johdosta muiden rahansiirron metodien käyttö Suomessa ei ole välttämättä järkevää tai perusteltua. On kuitenkin myös mahdollista, että syystä tai toisesta suomalaisilla viranomaisilla ei vain ole havaintoja muista rahansiirron metodeista.

9.5 Viranomaisten valvontamahdollisuudet

Haastateltava 2 mainitsi useaan otteeseen, että hän toivoisi viranomaisille parempia valvontamahdollisuuksia, erityisesti rahakuriirien liikkumiseen sekä heidän kuljettamiinsa rahasummiin (Haastateltava 2). Lainsäädäntö kuitenkin mahdollistaa rahakuriireille vapaan liikkumisen valtiorajojen yli isojenkin rahasummien kanssa ilman, että viranomaisilla olisi mitään tietoa kyseisestä toiminnasta. Euroopan neuvoston asetuksen ((EY) N:o 1889/2005) mukaan ainoastaan EU:n ulkorajan ylittävän täytyy tehdä ilmoitus 10 000 euroa ylittävien käteisvarojen tuonnista tai viennistä. Toisin sanoen EU:n sisärajojen sisällä rahakuriirit kykenevät kuljettamaan rahaa vapaasti ilman ilmoituksia viranomaisille ja yli EU:n ulkorajojenkin alle 10 000 euron kanssa. Tulliviranomaisten mukaan rahakuriirit tiedostavat vallitsen lainsäädännön rajoitukset, ja sen johdosta tarkoituksellisesti kuljettavat ulkorajojen yli esimerkiksi 9 500 euroa mukanaan välttääkseen ilmoituksen tekemiseltä. (Jukarainen & Muttilainen 2015, 60, 85–88.)

Jos rahakuriirien kuljettaman rahamäärän valvontaa haluttaisiin kehittää nykyisen lainsäädännön puitteissa, tulisi erityisesti kehittää rajaviranomaisten (Tulli & Rajavartiolaitos) kykyä tunnistaa

terrorismin rahoitukseen liittyviä rahakuljetuksia. Vuoden 2015 kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiarvion mukaan valvontaa voitaisiin tehostaa esimerkiksi kohdentamalla valvontaa tunnetuille konfliktialueille tai tunnetuille kauttakulkukohteisiin matkustaville henkilöille. (Jukarainen & Muttillainen 2015, 86.) Lisäksi pohdin itse erilaisten analyysi- ja riskiarvio menetelmien hyödyntämisen mahdollisuutta, minkä perusteella valvontaa voitaisiin kohdentaa entistä tehokkaammin korkean terrorismin rahoituksen riskin muodostaville henkilöille ja matkareiteille. Rajavalvonnan kehittäminen terrorismin rahoituksen torjumisen kontekstissa ja sen myötä käyttöön otettavien uusien toimintamallien laillisuus- ja toimivaltanäkökulmien pohtiminen ja selvittäminen voisi olla yksi mahdollinen jatkotutkimuksen aihe.

10 POHDINTA

10.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusmenetelmät

Tavoitteeni tässä opinnäytetyössä oli lisätä tietoisuutta terrorismista rahoituksesta ja erityisesti terrorismin rahoituksen mekanismeista. Tutkimus rajattiin käsittelemään Hawala-rahansiirtojärjestelmää, sillä useiden lähteiden mukaan se on hyvin käytetty terrorismin rahoituksen menetelmä ainakin kansainvälisellä tasolla. Mielestäni terrorismin rahoitus on tärkeä tutkimuksen aihe, sillä kyseistä toimintaa tapahtuu Suomessakin jatkuvasti (Suojelupoliisi 2019, 12–13). Tämän johdosta koin, että terrorismin rahoitus ja Hawala-rahansiirtojärjestelmä olisi tärkeä tutkimuksen kohde. Lisäksi tietojeni mukaan terrorismin rahoituksesta ei oltu tehty Poliisiammattikorkeakoulussa vielä opinnäytetöitä, joten koin, että tämä olisi hyvä avaus aihealueen tutkimiseen Poliisiammattikorkeakoulussa.

Tutkimuksen alussa hypoteesini oli, että Hawala olisi hyvin yleinen työkalu terrorismin rahoituksessa ainakin kansainvälisessä mittakaavassa, mutta Suomen tilanteesta tietoa ei ollut. Tämän osalta tutkimukseni onnistui oikein hyvin. Sain kerättyä runsaasti tietoa Hawalasta niin kirjallisuuskatsauksen kuin myös teemahaastattelun keinoin. Niiden avulla sain näytettyä toteen, että Hawala on hyvin käytetty työkalu terrorismin rahoitukseen, niin kansainvälisesti kuin myös Suomessa. Ilokseni myös huomasin, että suomalaisten viranomaisten julkaisuissa Hawala noteerattiin konkreettiseksi uhaksi terrorismin rahoituksen kontekstissa.

Tutkimus toteutettiin laadullisin tutkimusmenetelmin. Näin tutkimuksen loppumetreillä ajateltuna laadullinen tutkimusmenetelmä oli tähän tutkimukseen oikea valinta. Tutkittava kohde eli tässä tapauksessa Hawala ei ollut täysin tunnettu ilmiö tutkimuksen alussa, joten laadullinen tutkimus soveltui parhaiten aiheen tutkimiseen. Kirjallisuuskatsauksen ja teemahaastattelun yhdistelmällä onnistuttiin valottamaan mielestäni hyvin perinpohjaisesti Hawala-rahavälitysjärjestelmää sekä sen käyttöä terrorismin rahoitukseen.

10.2 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen ja siinä onnistuminen

Tutkimuksen aikana onnistuin mielestäni vastaamaan erinomaisesti ensimmäiseen sekä toiseen tutkimuskysymykseen. Ensimmäinen sekä toinen tutkimuskysymys muotoiltiin muotoon: ”Mitä Hawala tarkoittaa, miten Hawala toimii ja millainen ilmiö Hawala on Suomessa ja maailmalla?” sekä ”Käytetäänkö Hawala-rahansiirtojärjestelmää terrorismin rahoituksen välineenä, minkä tahojen toimesta ja missä maissa?” Kyseisiin tutkimuskysymyksiin vastattiin hyvin seikkaperäisesti kappaleessa 6. HOSSP ja Hawala. Kappale koostuu pääosin ulkomaisista lähdemateriaaleista kootuista materiaalista Hawalan toimintaperiaatteesta ja historiasta. Lisäksi Hawalan käyttöä terrorismin rahoituksen menetelmänä käsiteltiin samaisen kappaleen loppupuolella niin ulkomailla kuin myös Suomessa.

Kolmanteen tutkimuskysymykseen onnistuin vastaamaan kuitenkin vain osittain. Kolmas tutkimuskysymys oli muotoiltu muotoon ”Millaisia keinoja, työkaluja ja mahdollisia haasteita suomalaisilla esitutkintaviranomaisilla on tutkia Hawala-rahansiirtojärjestelmää, kun sitä käytetään terrorismin rahoituksen työvälineenä.” Esitutkintaviranomaisten käyttämiin teknisiin ja taktisiin keinoihin ja välineisiin ei valittavasti löytynyt julkisista lähteistä tietoa, joten niihin liittyviin seikkoihin ei pystytty täysin vastaamaan. Täydellisen vastauksen antaminen kolmanteen tutkimuskysymykseen olisi vaatinut pääsyn turvaluokiteltuun materiaaliin sekä myös tämän tutkimuksen toteuttamista salassa pidettävänä. Se ei olisi ollut resurssien puolesta mahdollista, minkä lisäksi se ei olisi mielestäni palvellut tämän tutkimuksen laajempaa tavoitetta lisätä yleistä tietoutta terrorismin rahoittamisesta ja Hawala-rahansiirtojärjestelmästä.

Kaikesta huolimatta olen mielestäni saavuttanut tämän tutkimuksen asettamani tavoitteet, vaikka täydellistä vastausta en kolmanteen tutkimuskysymykseen löytynytäkään. Kirjallisuuskatsauksen aikana kuitenkin löytyi yleismaailmallisia ohjeita sekä keinoja, miten rikolliseen tarkoitukseen käytettyä Hawalaa on mahdollista tunnistaa sekä paljastaa ja miten erottaa se valkoisesta hawalasta, joten täysin tyhjin käsin ei jääty.

Toisaalta kolmannen tutkimuskysymykseen sisältyi osio myös esitutkintaviranomaisten kohtaamista haasteista tutkia Hawala-rahansiirtojärjestelmää. Kysymyksen tähän osioon kyettiin vastaamaan erinomaisesti niin kirjallisuuskatsauksen perusteella sekä myös haastatteluissa saaduilla tosielämän kokemuksilla rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnasta. Lisäksi terrorismin rahoituksen ja Hawalan tutkimisen haasteisiin kyettiin löytämään mahdollisia ratkaisuehdotuksia, millä tulevaisuudessa mahdollisesti voitaisiin tehostaa terrorismin rahoituksen torjuntaa.

10.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksessa pyrittiin käyttämään ainoastaan primäärilähteitä ja lopulta siinä myös onnistuttiinkin. Hawala-rahansiirtojärjestelmä oli sinällään haastava aihe, sillä lähdemateriaali oli suurilta osin ulkomaista. Kotimaisen lähdemateriaalin ja erityisesti Suomea koskeva kirjallisuuslähteiden löytäminen oli haastavaa, jonka johdosta sekundäärilähteiden käyttöä jouduin pohtimaan useampaankin otteeseen. Primäärilähteiden käytöllä kyettiin omalta osaltaan vahvistamaan tutkimuksen luotettavuutta.

Laadullisen tutkimuksen yksi tärkeimmistä luotettavuuden arvioinnin kriteereistä on saturaatio. Saturaatiolla tarkoitetaan aineiston kylläntymistä eli pistettä, missä aineisto alkaa toistamaan itseään. (Kananen 2015, 355.) Tutkimuksen kirjallisuuskatsauksessa kyettiin saavuttamaan aineiston saturaatio laajan tiedonhankinnan avulla ja kirjallisuuskatsauksessa erilaisia lähteitä olikin käytössä hyvin laajasti. Laajan tiedonhaun ansiosta tutkimuksessa esitetyt seikat on kyetty varmistamaan ristiin useammasta eri tietolähteestä, mikä taas paransi tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksessa tehtiin yksi haastattelu, jossa haastateltiin kahta aiheen asiantuntijaa rahanpesun selvittelykeskuksesta. Ihanteellisessa tilanteessa haastatteluja olisi voitu toteuttaa useampia esimerkiksi myös valvovalle viranomaiselle sekä tiedusteluviranomaiselle. Tutkimuksen tekohetkellä jyllännyt Covid-19 pandemia rajoitti omalta osaltaan lisähaastatteluiden tekoa. Useammalla haastattelulla olisi voitu saavuttaa monipuolisempia näkökulmia tutkimuksen aiheista.

Haastattelut toteutettiin anonyymisti haastateltavien toivomuksesta. Tämän johdosta pyrin muotoilemaan kysymykseni ja myöhemmin käyttämään haastatteluaineistoa siten, että haastateltavien anonymiteettiä ei vaarannettaisi. Haastattelut myös nauhoitettiin tutkimuksen luotettavuuden varmistamiseksi, sekä aineiston litterointi toteutettiin heti äänittämisen jälkeen. Litteroinnin luottavuuden varmistamiseksi haastateltavat tarkastivat ja hyväksyivät litteroidun haastatteluaineiston haastattelun jälkeen.

10.4 Jatkotutkimusaiheet

Tutkimuksen teon aikana esille nousi kaksi seikkaa, joita ei tämän tutkimuksen rajauksen ja laajuuden puitteissa kyetty tutkimaan. Näitä kahta alla olevaa seikkaa olisi mahdollisesti hyvin mielenkiintoista ja antoisaa tutkia tulevaisuudessa terrorismin ja rahoituksen torjuntaan liittyen.

Ensimmäinen jatkotutkimusaihe voisi olla Hawala-välittäjän syyllistyminen kirjanpitorikoksiin ja/tai verorikoksiin tehdessään välitystoimintaa ilman asianmukaista toimilupaa eli toimiessaan mustana Hawala-välittäjänä. On hyvin mahdollista, että tällöin Hawala-välittäjä laiminlyö myös muita lakisääteisiä velvollisuuksiaan, kuten kirjanpidon toteuttamista ja verojen maksua. Tämän seikan selvittäminen olisi vaatinut paljon lisää tutkimustyötä, ja mahdollisesti myös uusia haastatteluja talousrikoksien asiantuntijoilta, mikä ei tämän tutkimuksen puitteissa valitettavasti ollut mahdollista.

Toinen jatkotutkimusaihe voisi olla rahakuriirien vapaa liikkuvuus ja sen aiheuttamat valvonnan haasteet maamme rajoilla. Olisi mielenkiintoista selvittää millaisia toimivaltuuksia ja toimintamalleja rajaviranomaisilla on toteuttaa rajavalvontaa nykyisellään ja olisiko esimerkiksi uudelailla tekniikoilla mahdollisuuksia tehostaa valvontaa erityisesti terrorismin rahoituksen kontekstissa. Uudelaisten tekniikoiden, kuten tekoälyn, Big datan ja kasvojentunnistuksen käyttöönottoon liittyvät toimivaltuus ja laillisuusasiat olisivat varmasti tarpeellisia tutkimuskohteita.

LÄHTEET

Andersén, Atso 2020: Rahanpesun estäminen. Helsinki, Alma Talent.

Beine, Michel & Docquier, Frédéric & Özden, Çağlar 2009: Diasporas. Policy Research Working Paper 4984. The World Bank Development Research Group Trade and Integration Team.

Luettavissa:

https://www.researchgate.net/publication/228979119_Policy_Research_Working_Paper_4984

Luettu 8.5.2021.

Casey, James 2007: Dealing with hawala. Informal Financial Centers in the Ethnic community, FBI Law Enforcement Bulletin - February 2007. Luettavissa: <https://leb.fbi.gov/file-repository/archives/feb07leb.pdf/view>

Luettu 22.4.2021.

Cassara, John 2015: Trade-Based Money Laundering: The Next Frontier in International Money Laundering Enforcement. Luettavissa:

https://www.researchgate.net/publication/316401564_Hawala_An_Alternative_Remittance_System

Luettu 22.4.2021.

Egmont group 2021: About. Luettavissa: <https://egmontgroup.org/en/content/about>

Luettu 19.11.2020.

Euroopan unioni 2021: Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirasto (Europol). Luettavissa:

https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/europol_fi

Luettu 17.1.2021.

FATF 2013: FATF Report: The role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing. Luettavissa: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Role-of-hawala-and-similar-in-ml-tf.pdf>

Luettu 23.4.2021.

FATF 2019: Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures – Finland, Fourth Round Mutual Evaluation Report, FATF, Paris. Luettavissa: www.fatf-gafi.org/publications/mutualevaluations/documents/mer-finland-2019.html

Luettu 18.1.2021.

Finanssivalvonta 2020: Maksupalvelusektorin rahanpesun riskiarvion yhteenveto. Luettavissa:

https://www.finanssivalvonta.fi/globalassets/fi/pankki/rahanpesun-ja-terrorismin-estaminen/riskiarvio/20200824_maksupalvelut_yhteenveto_fi.pdf? t id=1B2M2Y8AsgTpgAmY7PhCfq%3d%3d& t q=rahanvälitys& t tags=language%3afi%2csiteid%3ace6b98c1-4a74-4ed0-9567-14e6eb5f42b4& t ip=86.50.52.8& t hit.id=Finanssivalvonta_web_Models_Media_PdfFile/35970607-038a-4596-9e5f-29a6fb94411f& t hit.pos=1

Luettu 21.1.2021.

Finanssivalvonta 2021a: Toimiluvat, rekisteröinnit ja notifikaatiot finanssimarkkinoilla. Luettavissa:

<https://www.finanssivalvonta.fi/pankki/toimiluvat-ja-rekisterointi/>

Luettu 21.2.2021.

Finanssivalvonta 2021b: Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. Luettavissa:

<https://www.finanssivalvonta.fi/pankki/rahanpesun-estaminen/>

Luettu 14.1.2021.

Finanssivalvonta 2021c: Valvottavat rekisteri. Luettavissa:

<https://www.finanssivalvonta.fi/rekisterit/valvottavatluettelo/>

Luettu 27.5.2021.

Freeman, Michael & Moyara Ruehsen 2013: Terrorism Financing Methods: An Overview." Perspectives on Terrorism 7, no. 4. Luettavissa: <http://www.istor.org/stable/26296981> Luettu 10.1.2021.

HE 135/2020 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle terrorismin rahoittamista koskevien säännösten muuttamiseksi.

Herrasmieshakkerit 2020: Kansainvälisen maksuvälineriikollisuuden torjunta, vieraana Tero Toivonen. Podcast. 5.10.2020. Kuunneltavissa: <https://www.f-secure.com/fi/business/podcasts/herrasmieshakkerit> Kuunneltu 3.3.2021.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula & Liikanen, Pirkko 1997: Tutki Ja Kirjoita. Helsinki, Kirjayhtymä.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008: Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun Teoria Ja Käytäntö. Helsinki, Gaudeamus Helsinki University Press.

Jukarainen, Pirjo & Muttillainen, Vesa 2015: Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen kansallinen riskiarvio 2015. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 117. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu.

Kananen, Jorma 2015: Opinnäytetyön kirjoittajan opas: Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä, Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, Jorma 2017: Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä, Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Keskusrikospoliisi 2019: Vuosikertomus Rahanpesun selvittelykeskuksen 2019. Luettavissa: <https://docplayer.fi/185972394-Vuosikertomus-rahampesun-selvittelykeskus-2019.html> Luettu 22.4.2021.

Keskusrikospoliisi 2020: Rahapesun selvittelykeskuksen puolivuotiskatsaus 2020. Luettavissa: <https://docplayer.fi/193960890-Keskusrikospoliisi-rahampesun-selvittelykeskus-rahampesun-selvittelykeskuksen-puolivuotiskatsaus-2020.html> Luettu 22.4.2021.

Keskusrikospoliisi 2021: Vuosikertomus Rahanpesun selvittelykeskus 2020. Luettavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/67733116/2020-Rahanpesun-selvittelykeskus-vuosikertomus-2020.pdf/e340331f-f04c-7eec-2756-111628ae368a/2020-Rahanpesun-selvittelykeskus-vuosikertomus-2020.pdf/2020-Rahanpesun-selvittelykeskus-vuosikertomus-2020.pdf?t=1617010848853> Luettu 22.4.2021.

LUT University 2019: Big data voi hyödyttää liiketoimintaa strategisella ja operatiivisella tasolla - "Kyse ei ole teknologiaharjoituksesta". Uutinen lut.fi -sivustolla 8.4.2019. Luettavissa: https://www.lut.fi/uutiset/-/asset_publisher/h33vOeufOQWn/content/big-data-voi-hyodyttaa-liiketoimintaa-strategisella-ja-operatiivisella-tasolla-kyse-ei-ole-teknologiaharjoituksesta Luettu 25.5.2021.

Madinger, John 2012: Money Laundering: A Guide for Criminal Investigators, Third Edition. Boca Raton. CRC Press.

Malkki, Leena 2014: Toisen terroristi on toisen vapaustaistelija? Terrorismin määrittelyn ongelmat. Teoksessa: Paronen, Antti & Teirilä, Olli (toim.) 2014: Vihatkoot kunhan pelkäävät: näkökulmia terrorismiin ilmiönä. Helsinki, Maanpuolustuskorkeakoulu.

Malkki, Leena & Saarinen, Juha 2019: Jihadistinen liikehdintä Suomessa. Sisäministeriön julkaisuja 2019:14. Sisäministeriö.

Oikeusministeriö 2020: Terrorismirikosten sääntelyn ajanmukaisuus ja vastaavuus vertailumaiden sääntelyn kanssa, työryhmämietintö. Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:8. Helsinki, Oikeusministeriö. Luettavissa:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162311/OM_2020_8_ML.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 5.6.2021.

Olavsrud, Thor 2015: How Big Data Analytics Can Help Track Money Laundering. CIO magazine. Luettavissa: <https://www.cio.com/article/2871684/how-big-data-analytics-can-help-track-money-laundering.html> Luettu 23.4.2021.

Passas, Nikos 2004a: Law enforcement challenges in hawala-related investigations, Journal of Financial Crime, Vol. 12 No. 2, pp. 112-119. Luettavissa:

<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/13590790510624963/full/html> Luettu 22.4.2021.

Passas, Nikos 2004b: Indicators of hawala operations and criminal abuse, Journal of Money Laundering Control, Vol. 8 No. 2, pp. 168-172. Luettavissa:

<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/13685200510621145/full/html> Luettu 22.4.2021.

Pirkkalainen, Päivi 2005: Somali diaspora in Finland – assistance of the country of origin. Jyväskylän yliopisto. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Pro gradu -työ.

Poliisi 2021a: Rahanpesu. Luettavissa: <https://poliisi.fi/rahanpesu> Luettu: 22.4.2021.

Poliisi 2021b: Keskusrikospoliisi. Luettavissa: <https://poliisi.fi/keskusrikospoliisi> Luettu 23.4.2021.

Puistola, Juha-Antero & Herrala, Janne 2006: Terrorismi Euroopassa: Terrorismi äärimmäisenä poliittisen, taloudellisen ja kulttuurillisen turhautumisen ilmentymänä. Helsinki, Tammi.

Razany, Maryam & Haggerty, Kevin D 2009: Hawala Under Scrutiny: Documentation, Surveillance and Trust, International Political Sociology 3(2):139–155. Luettavissa:

https://www.researchgate.net/publication/227917745_Hawala_Under_Scrutiny_Documentation_Surveillance_and_Trust1 Luettu 22.4.2021.

Sisäministeriö 2014: Valtioneuvoston periaatepäätös kansalliseksi terrorismintorjunnan strategiaksi 2014–2017. Luettavissa:

<https://intermin.fi/documents/1410869/3723676/Kansallinen+terrorismin+torjunnan+strategia+2014-2017/9b549988-3c30-4ecb-ad7f-1f99053b131b> Luettu 10.1.2021.

Sisäministeriö 2018: Kansallinen terrorismintorjunnan strategia 2018–2021. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161182/23_2018_Kansallinen%20terrorismintorjunnan%20strategia%202018-2021_netti.pdf Luettu 23.4.2021.

Sisäministeriö 2021: Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunta. Luettavissa: <https://intermin.fi/rahanpesun-ja-terrorismin-rahoituksen-torjunta> Luettu 23.4.2021.

Suojelupoliisi 2018: 70-vuotisjuhlavuosisikirja 2018. Luettavissa: https://supo.fi/documents/38197657/40760236/2018_Supo_Juhlavuosisikirja-70.pdf/d986a8e0-65d5-5bf6-0857-b516d1c8907d/2018_Supo_Juhlavuosisikirja-70.pdf?t=1602665751133 Luettu 28.5.2021.

Suojelupoliisi 2019: Vuosikirja 2019. Luettavissa: https://supo.fi/documents/38197657/40760236/SUPO_Vuosikirja_2019_FI_saavutettava.pdf/1955990c-85f9-57bc-1f54-6c578779add0/SUPO_Vuosikirja_2019_FI_saavutettava.pdf?t=1603804256355 Luettu 1.6.2021.

Sutela, Mika 2020: Tiedon, analyysin ja analytiikan hyödyntämisen tarve poliisissa – ilmeinen ja suuri? Kirjoitus Poliisi.fi -sivuston blogissa 15.9.2020. Luettavissa: <https://poliisi.fi/blogi/-/blogs/tiedon-analyysin-ja-analytiikan-hyodyntamisen-tarve-poliisissa-ilmeinen-ja-suuri-> Luettu 28.5.2021.

Teichmann, Johannes F.B 2018: Financing terrorism through hawala banking in Switzerland, Journal of Financial Crime 25(2), pp. 287-293. Luettavissa: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JFC-06-2017-0056/full/pdf> Luettu 22.4.2021.

Teirilä, Olli 2014: Terrorismi ja järjestäytynyt rikollisuus - yhteistyötä, ulkoistamista ja kilpailua. Teoksessa: Paronen, Antti & Teirilä, Olli (toim.) 2014: Vihatkoot kunhan pelkäävät: näkökulmia terrorismiin ilmiönä. Helsinki, Maanpuolustuskorkeakoulu.

Tilastokeskus 2019: Vieraskieliset. Luettavissa: <https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html> Luettu 8.5.2021.

Tilly, Charles 2004: Terror, Terrorism, Terrorists. Sociological Theory 22, (1): 5–13.

Tuomaala-Järvinen, Lotta 2020: Uhkailu, kiristys ja ryöstäminen – Pysyvät menetit jihadistiryhmien varainhankinnassa. Teoksessa: Paronen, Antti & Saarinen, Juha (toim.) 2020: Karavaanin sotapolku: Näkökulmia jihadismiin. Helsinki, Maanpuolustuskorkeakoulu.

United Nations Security Council 2004: S/2004/679. Letter dated 23 August 2004 from the Chairman of the Security Council Committee established pursuant to resolution 1267 (1999) concerning Al-Qaida and the Taliban and associated individuals and entities addressed to the President of the Security Council. Luettavissa: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/469/63/PDF/N0446963.pdf?OpenElement> Luettu 4.1.2021.

United Nations, Department of Economic and Social Affairs 2015: Trends in International Migrant Stock: Migrants by Destination and Origin. Luettavissa: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/data/UN_MigrantStockByOriginAndDestination_2015.xlsx Luettu 23.4.2021.

Valtioneuvosto 2021: Yksittäisen terroristin rahoittaminen tulee rangaistavaksi. Tiedote.
Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410853/yksittaisen-terroristin-rahoittaminen-tulee-rangaistavaksi> Luettu 23.4.2021.

Valtiovarainministeriö 2021a: Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2021.
Essi Isoaho, Ida-Ellen Kaski. Luettavissa:
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163051/VM_2021_17.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 8.5.2021.

Valtiovarainministeriö 2021b: Kansallisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvion toimintasuunnitelma 2021–2023. Luettavissa:
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163051/Kansallisen%20rahanpesun%20ja%20terrorismin%20rahoittamisen%20riskiarvion%20toimintasuunnitelma%202021-2023.pdf?sequence=2&isAllowed=y> Luettu 8.5.2021.

Valtiovarainministeriö 2021c: Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. Luettavissa:
<https://vm.fi/rahanpesun-estaminen> Luettu 21.2.2021.

Valtiovarainministeriö 2021d: Näin estämme rahanpesua ja terrorismin rahoittamista. Luettavissa:
<https://rahanpesu.fi/documents/46317582/48327972/Näin+estämme+rahanpesua+ja+terrorismin+rahoittamista+netti.pdf/45e40e7b-65d3-42e3-495e-9b6ddb9d7a4b/Näin+estämme+rahanpesua+ja+terrorismin+rahoittamista+netti.pdf?t=1619000057322> Luettu 22.4.2021.

Wang, Jonas Rusten 2011: Regulating Hawala: A Comparison of Five National Approaches, Journal of Money Laundering Control 14(3): 210–224. Luettavissa:
<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/13685201111147522/full/html> Luettu 22.4.2021.

LIITE 1

Haastattelukysymykset

Hawala Suomessa

- Hawala-välittäjien määrä Suomessa ja muutos viime vuosien aikana? (toimiluvalliset, rekisteröityneet ja ”laittomat” välittäjät)
- Hawala-välittäjien välittämä raha euromääräisesti vuositasolla Suomessa ja onko tietoa, minne päin tämä rahavirta suuntautuu maantieteellisesti?
- Minne Hawala-välittäjät keskittyvät Suomessa maantieteellisesti?
- Onko hawala-välitystoiminta yleensä pääasiallista liiketoimintaa, vai jonkun muun liiketoiminnan yhteydessä, kuten usein muuallakin maailmassa?
- Miten laillisten Hawala-välittäjien keskinäinen tilien tasaaminen käytännössä toimii? (mikä on tyypillinen rahan lähetystapa; kuriiri, perinteinen pankki, virtuaalivaluutat vai joku muu)
- Onko laillisten ja laittomien Hawala-välittäjien keskinäisessä tilien tasaamisessa eroja?
- Miksi Hawala-välittäjät tekevät niin vähän TRF-ilmoituksia?
- Virtuaalivaluuttojen käytön lisääntymisen vaikutus hawalan käyttöön tulevaisuudessa? (tukevatko toisiaan vai syrjäyttääkö virtuaalivaluutat Hawalan)

Esitutkintaviranomaisen keinot ja työkalut terrorismin rahoituksen tutkimisessa erityisesti

Hawalan osalta

- Hawala-rahansiirtojärjestelmän liittyvien rikosten tutkimisen erityispiirteet?
- Millaista roolia eri viranomaisten sekä finanssisektorin yhteistyö näyttää terrorismin rahoituksen ja erityisesti Hawalaan liittyvissä esitutkinnoissa?
- Kansainvälisen yhteistyön merkitys Hawalaan liittyvissä esitutkinnoissa?
- Miten hawala-rahansiirtojärjestelmään liittyvät esitutkinnot eroavat muista terrorismin rahoituksen esitutkinnoista?
- FATF:n vuoden 2019 Suomen maaraportin mukaan ”laittomien” sekä lopettaneiden Hawaloiden valvominen viranomaisten toimesta on puutteellista. Mistä tämä johtuu ja kenen vastuulle kyseisten toimijoiden valvominen kuuluu?